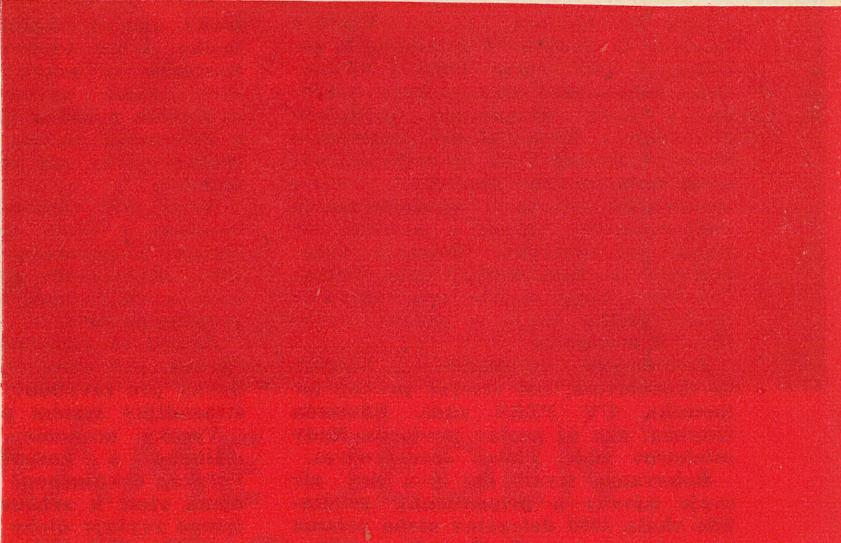

ŽIVOT

KULTURNĚ SOCIÁLNÍ ČASOPIS

NOVEMBER • LISTOPAD • LISTOPAD • ČÍSLO 11/1973

ROČNÍK 16 cena 1 zl

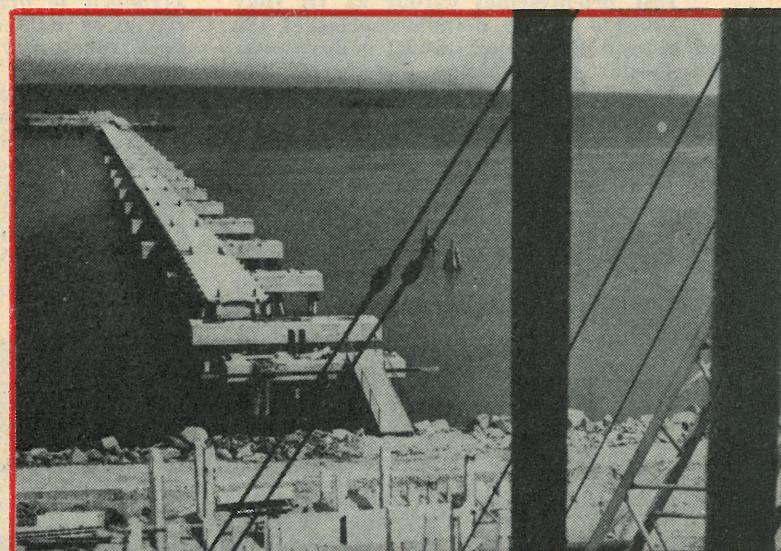

DO NÁRODNÝCH VÝBOROV
VŠETCI VOLÍME KANDIDÁTOV
FRONTU NÁRODNEJ JEDNOTY

9.12.

SE VŠICHNI SETKÁME
U VOLEBNÍCH UREN

NEZLOMNE IDE ME CESTOU VI. ZJAZDU

Dňa 23. októbra t.r. vo Varšave skončilo sa dvojdňové zasadanie I. celoštátnnej konferencie Poľskej zjednotenej robotníckej strany. Táto konferencia bola významnou politickou udalosťou v živote strany, znamenala ďalší významný krok na ceste dôsledného uplatňovania leninských noriem stranickeho života a zdokonalovania vedúcej úlohy strany v procese socialistickej výstavby. Delegáti zhromaždení v Kongresovej sale Paláca kultúry a vedy vo Varšave, reprezentovali všetky kraje a okresy, povolenia a prostredia.

Základnými materiálmi, o ktorých sa diskutovalo, bol referát prvého tajomníka ÚV PZRS súdr. Edwarda Giereka, ako aj prejav predsedu Rady ministrov súdr. Piotra Jaroszewicza.

Rokovania trvali iba dva dni, ale svoje návrhy a pripomienky predložilo okolo 1000 delegátov alebo priamo v prejavoch na plenárnych zasadnutiach a v komisiach, alebo v návrhoch predložených písomne. Bola to plne pracovná konferencia. Pracovné ovzdušie pretrvalo počas celého rokovania.

Výslekom konferencie je plný súhlas robotníckej triedy s cestou, ktorú sme prešli na tri roky, pri úspešnej realizácii päťročného plánu. Naša prax, každodenný život plne dokázali správnosť stratégie rozvoja krajiny, ktorú prijala strana na 6. zjazde. Táto stratégia spočíva predovšetkým na spojení do jedného celku ideologickej a politických problémov z jednej strany, ako aj ekonomických a sociálnych z druhej strany.

Konferencia vysoko zhodnotila prínos Ústredného výboru, Politického byra a osobne súdr. Edwarda Giereka k doteraz dosiahnutým výsledkom, ktoré značne presahujú úlohy obsiahnuté v pláne. V priebehu týchto troch rokov dosahujeme ročný prírastok národného dochodku viac ako o 9%, rast reálnych miezd o 24%, ročné zvýšenie produktivity práce o 6,7%, rast priemyselnej výroby za tri roky skoro o 30% a poľnohospodárskej výroby o 17% — čo svedčí o dosiahnutí výšších ukazovateľov ako to predpokladali užnesenia 6. zjazdu strany.

V súhlase so zásadou prijatou na 6. zjazde, integrálnou časťou spoločensko-ekonomickej rozvoja krajiny je sociálny program. Za tri roky bol schválený rad dôležitých rozhodnutí uľahčujúcich život pracujúcim ženám. Predĺžili sa platené materské dovo-

lenky, ako aj bezplatné dovolenky pre matky, ktoré vychovávajú malé deti. Rozšírilo sa právo (pre zamestnané ženy, ktoré vychovávajú deti) na uvoľnenie z práce do 60 dní v roku, s priznaním nároku na 100% nemocenské dávky pre robotníčky za toto obdobie.

Roku 1972 nemocenské dávky robotníkov z titulu nehôd pri práci a nemoci z povolania boli zvýšené na 100% mzdy netto, a nemocenské z titulu iných nemocí ten istý rok bolo zvýšené na 85%.

Zvýšili sa starobné a invalidné dôchodky pre učiteľov, ako aj sociálne dávky pre invalidov, zaviedol sa nový štandardný systém pre študentov.

Vysoké ocenenie dynamičnosti sociálneho a hospodárskeho rozvoja Poľska, uskutočnené na konferencii nemá viesť k sebauspokojeniu. Vyššie tempo zvýšuje úlohy a povinnosti. Dosiahnutú dynamičnosť rozvoja treba upevňovať, a bude sa to uskutočňovať v podmienkach napäťia a fažkostí, ktoré vyplývajú z rýchleho tempa rozvoja krajiny.

INTENZIFIKÁCIA — ZÁKLADNÝ SMER ROZVOJA

Intenzifikácia národného hospodárstva znamená dosahovanie predpokladaných efektov menším nákladom sôl a prostriedkov. Mimoriadny význam pre intenzifikáciu hospodárstva majú tieto tri činitele: maximálne využitie ľudských zásob, zlepšenie hospodárečasom, lepšie využívanie materiálov a surovín.

Výdobytkom socialistického zriaadenia je plná zamestnatnosť, teda likvidácia nezamestnanosti, permanenčnej choroby kapitalistického Poľska. Avšak plná zamestnanosť musí byť racionálne zamestnanosťou. Ide teda o to, energicky sa postaviť proti nezdôvodnenému rastu zamestnanosti. Nadmerná, nezdôvodnená zamestnanosť v závodoch je brzdou produktivity práce, čo sa nakoniec obracia v neprospech robotníkov. Racionálne využívanie pracovných sôl, by teda malo byť realizované v zmysle porekadla: Patričný človek na patričnom mieste.

Cas je tým pojmom v našom politickom a hospodárskom slovníku, ktorý používame stále častejšie. V celoštátnom meradle uplynulé tri roky boli využité dobre, ale výsledky by boli oveľa lepšie, keby v mnohých

podnikoch zlikvidovali marnotráenosť času, teda priestupy následkom nedodržiavania termínov kooperáčnych dodávok a nesprávnej organizácie práce v priemysle a stavebnictve. Na konferencii sa poukazovalo, že mnohé inštitúucie, zle organizované služby, byrokrácia atď. marnia čas občanov.

Problém lepšieho využívania materiálov a surovín, na ktorý strana už skôr poukazovala, je skutočne dôležitý.

Materiálové náklady sú hlavnou polohou výrobných nákladov — preto tak veľký význam tejto otázke pripisovala I. celoštátna stranička konferencia. Racionálne využívanie materiálov je rozvíjaním modernej výroby kvalitných výrobkov. Je škoda cenných surovín, ktorých ceny na svetovom trhu stále stúpajú, na vyrábanie nepodarkov. Racionálne hospodárenie materiálmi je širokým pojmom; je to racionálna konštrukcia, účinný obrat materiálov a správne hospodárenie skladovaciou plochou. Tieto činitele intenzifikácie sú pôsobnosťou organizačného typu a veľkou rezervou hospodárskeho rozvoja, pritom nevyžadujú investičných nákladov. Ale intenzifikácia je aj pôsobnosť v hmotnej sfére — je to zavádzanie technického pokroku, bez ktorého nemožno dosiahnuť vysokú produktivitu práce. Práve preto I. celoštátna stranička konferencia načrtla ďalší kurz na modernizáciu poľského priemyslu, na modernizovanie jednotlivých priemyselných odvetví a závodov.

UDRŽAŤ DOTERAJŠIE TEMPO VÝROBY PRE DOMÁCI TRH A TEMPO INTENZIFIKÁCIE

Kvôli presnosti sa musí konštatovať, že I. celoštátna stranička konferencia neurčila ďalšie zvýšenie dynamičnosti rozvoja, ale odporúčala udržanie už dosiahnutého tempa vo dvoch najbližších rokoch päťročného plánu. Konferencia vytýčila jednotlivým odvetviám hospodárstva hlavné smery pôsobnosti. Za najdôležitejšiu úlohu popri zvýšení produktivity práce sa považuje ďalšie rozvíjanie výroby pre domáci trh. Avšak ide nielen o kvantitatívny rast, ale aj o zvýšenie kvality tovarov ponúkaných spoločnosti, o systematické obohacovanie ich asortimentu. Zvýšenie výroby tovarov pre domáci trh je dôležité predovšetkým preto, že bez zlepšenia zásobovania obchodov tovarmi by nebolo možné

zvyšovanie miezd, zvyšovanie kúpnej sily spoločnosti.

Druhým problémom sú investície. Na konferencii bola zdôraznená nevyhnutnosť skracovania obdobia uvádzania nových závodov do prevádzky. Každý závod, ktorý v skrátenom období dosahuje plnú výrobnú kapacitu je „nad zlato“; lebo veľ vieme, že krajina dostáva vtedy rýchlejšie novú výrobu. Konferencia venovala veľkú pozornosť možnostiam značného pokroku pomocou modernizácie priemyslu, dopravy a stavebnictva.

Konečne tretí problém, poľnohospodárstvo, ktoré spolu so spracovacím priemyslom dodáva potraviny pre trh. Spoločenské požiadavky nútia obrátiť mimoriadnu pozornosť na ďalší rozvoj živočíšnej výroby. Avšak o živočíšnej výrobe budú rozhodovať krmivá. Naša krajina bude aj naďalej dovázať oblie, aby sa mohlo tak ako doteraz, voľne predávať Jaderné krmivá. Treba tu však zdôrazniť, že cena obilia na svetovom trhu značne stúpla. Preto je treba urobiť všetko pre stále zvyšovanie zásob hľadárskych neobiľných krmív.

Konferencia potvrdila aj správnosť poľnohospodárskej politiky realizovanej stranou spolu so Zjednotenou ľudovou stranou, spočívajúcej na pozdvihovaní poľnohospodárskej výroby za súčasného rozvíjania všetkých foriem kooperácie súkromného roľníctva so štátnym hospodárstvom a kooperácie jednotlivých gádzovstiev medzi sebou.

VÝSLEDKY KONFERENCIE MAJU VEĽKÚ POLITICKÚ HODNOTU

Referát prednesený E. Gierekom objasnil ideový a politický zmysel pôsobnosti strany a všetkých s ňou spolupracujúcich sôl. Heslo uvoľnenia všetkých rezerv sa v značnej miere týka ľudských postojov, teda široko chápanej výchovnej činnosti. Bola zdôraznená nevyhnutnosť prehľbenia v celej spoločnosti ideovej, ekonomickej, politickej a spoločenskej výchovy. Konferencia potvrdila vôľu Poľskej zjednotenej robotníckej strany, celého poľského národa, naďalej upevňovať poľsko-sovietske spojenectvo, prehľbovať marxisticko-leninské ideové spoločenstvo, ktoré spojuje našu krajinu s braťaškými socialistickými krajinami. Dala aj výraz presvedčeniu, že rozvoj mierovej koexistencie vytvorí ešte lepšie podmienky pre dokázanie tvorivých hodnôt socializmu.

SNÍMKY: CAF

Pohľad na zasadaciu sieň I. celoštátnnej konferencie PZRS

Prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek počas prejavu

ZA TRVALÝ MIER

7. novembra t.r. uplynulo 56. výročie význej Októbrej revolúcii — sviatok všetkých sovietskych ľudí a ich priateľov, sviatok pokrokových sôl bojujúcich za lepší, spravodlivý a bezpečný svet.

Po všetky roky existencie Krajiny soviétov, sovietska spoločnosť s obrovským výpäťom pracovala pri výstavbe socialismu, v nebyvalom tempe rozvíjala vedu, hospodárstvo, civilizáciu a kultúru. Výsledky dosiahnuté v jednotlivých pôdoryscach mali obrovský vplyv na rozširovanie ideí socializmu v robotníckom hnutí, medzi ľudovými masami všetkých kontinentov. Tako bolo aj v rokoch druhej svetovej vojny, keď Sovietsky zväz obranil nielen svoju slobodu, ale rozhodol aj o oslobodení európskych národov. Tako je aj dnes, keď nepopierateľná hospodárska a vojenská moc Sovietskeho zväzu a jeho medzinárodné postavenie znamenajú obrovskú podporu pre robotnícku triedu, pre jednotu a triednu solidaritu pracujúcich na celom svete.

Spravodlivý mier pre národy Európy a sveta žiadali revolučné massy Ruska vedené bol'sevikmi hneď po ustanovení sovietskej moci — v dekrete o mieri, ktorý vypracoval Lenin a schválil II. všeruský zjazd soviétov. V rozhodnej mierovej zahraničnej politike ZSRR pokračovalo všetky roky porevolučnej história a túto politiku rozvíja podnes.

Obdobie, ktoré uplynulo od schválenia na XXIV. zjazde KSSZ Programu mieru, prinieslo zvrat od studenej vojny k uvoľneniu napätia, k upevneniu bezpečnosti a medzinárodnej spolupráce. Vytvorilo lepšie ako kedykoľvek predtým perspektívny zaistenie ľudstvu všeobecného miera. Pripomeňme trebars také fakty z procesu normalizácie vzťahov v Európe, ako: štvorstranná dohoda vo veci Západného Ber-

lína, zmluvy uzavreté medzi ZSSR, Poľskom a NDR s NSR, zvolanie Európskej konferencie o bezpečnosti a spolupráci, začatie rozhovorov o otázkach redukcie ozbrojených sôl a zbrojení v Strednej Európe.

A konečne príklad z posledných dní: zastavenie bojov na Blízkom východe a vyvinutie úsilia o mierové riešenie konfliktu v tejto oblasti.

Pod vplyvom mierovej politiky Sovietskeho zväzu a nášho ľabára, v ktorom veľkú úlohu odohráva ľudové Poľsko spojené pevným spojenectvom a priateľstvom so ZSSR, mierové hnutie vo svete sa stalo všeobecné a môže mať stále väčší vplyv na rozvoj udalostí na medzinárodnej aréne. Potvrdil to aj Svetový kongres mierových sôl, ktorý v poslednej dekáde októbra rokoval v Moskve za účasti delegátov zo 144 krajín a predstaviteľov viac ako 100 medzinárodných organizácií. Vo svojom prejave na tomto kongrese, generálny tajomník UV KSSZ Leonid Brežnev o.i. poviedal: „Mier a práca sú so sebou navzájom spojené. Vojny zrodili útlak a vykorisťovanie a tvorcov mieru boli v konečnom výsledku vždy pracujúci. V dielni, pri hutníckej peci, za volantom traktora, na lešení, na univerzitnej katedre či vo vedecko-výskumnom laboratóriu — tento človek potrebuje predovšetkým mier.“

Takýto je zmysel a cieľ leninskej mierovej politiky, mierovej spolupráce a koexistencie, ktorá má životný význam pre všetky národy na svete. V dôslednej činnosti pre dosiahnutie tohto cieľa Sovietsky zväz, naša krajina a všetky krajinu nášho socialistického spoločenstva spájajú svoje úsilie pod spoločnou vlajkou socializmu.

*A.A.

POCHODEŇ

GUSTÁV HUPKA

Dejiny v ohni,
pred nami.
Ktorý lúč je posledný,
čo švíky času pára?

Vztýčená hlava
nad sklonenou šijou dni,
priestor hrdlo rozochvel
a krok za krokom
do ticha padá
a zhasina krik,
čo sa rozpadáva.
Všetci mu načuvame.
A ticho —
nečuje nik.

Dejiny v ohni bojov
a my v nich
a ony v nás.
V ohnivých
a večných zápasoch
vstúpi svet raz
s ľudstvom do komunizmu.

MÁME JEDEN PROGRAM

Již pouze dny nás dělí od voleb do národních výborů. Probíhají poslední setkání voličů s kandidáty na členy národních výborů, jež obklopuje živý zájem a doprovází všeobecná diskuse o směrnicích I. celostátní konference PSDS, které předsednictvo Celopolského výboru Fronty národní jednoty přijalo jako politickou základnu volebního programu FNJ. Úkoly celostátního programu, které jsou rozdeleny v souladu s problémy a potřebami oblastí, měst a vesnic, byly společenstvu uloženy jako jeden společný pracovní program. Tento program získal plnou podporu pracujících, uvědomujících si plnou zodpovědnost za jeho realizaci.

Předvolební bilance poloviny naší pětiletky a hlubokých společenských a hospodářských změn, které u nás v zemi již tři roky uskutečňujeme, byla důležitá. V ovzduší předvolební věcné diskuse byly kladně hodnoceny výsledky práce národních výborů v minulém volebním období. Hovořilo se o úspěších, o citelném zlepšení životních podmínek obyvatelstva a také o potížích, nedostatečných a pokulhávání našeho národního hospodářství, práce jednotlivých složek oblastních orgánů i veřejného života. Upozorněno na někdy nesprávné využívání aktivity veřejnosti a konečně na nutnost odstranit bariéry, které se stále ještě vyskytují o nedovolují lépe využívat výrobního potenciálu jak v průmyslu, tak také v zemědělství. Ukázalo se, že existuje celá řada problémů, jež budou musit řešit nové národní výbory.

Národní výbory, které zvolíme, budou mít hlavně význam pro obhospodařování oblasti, její rozvoj a zlepšování životních podmínek místního obyvatelstva. Cílem výstižnější národní výbory připraví svůj program a čím lepší podmínky vytvoří pro jeho uskutečňování, tím plynuleji a účinněji budou plněny další kvalitativně nové úkoly, které vyžadují zvýšené úsilí a tvůrčou iniciativu všech pracujících.

Zastupiteľskou funkci národní výborů a zlepšení územní administrativy upevňuje reforma územních administrativních orgánů. Souhlasně s direktívou VI. sjezdu byla tato reforma zahájena vytvořením sdružených obcí (gmin) a jejím pokračováním je oddelení národních výborů jako orgánů zákonodárných a kontrolních od orgánů řídících a výkonných, které budou v gesci úřadů okresních náčelníků, vojvodů a ve větších městech prezidentů.

Tato reforma má dalekosáhlý význam pro celé národní hospodářství a správné fungování státu. Přináší plněj-

ší demokratizaci našeho státního a společenského života a nejdôležitější je to, že uspořádává a modernizuje metody řízení veřejných záležitostí a národního hospodářství.

Nová struktura územních orgánů umožňuje mnohem bohatější a všeobecnější činnost. Má vliv na zrychlení změn odohrávajících se na každém úseku našeho života, v každé oblasti a v celé zemi. Zvyšuje autoritu národních výborů, které budou v mnohem větší míře než dosud rozhodovat o všech důležitých otázkách své oblasti.

Národní výbory budou plnit své důležité společenské povinnosti prostřednictvím rad a stálých komisí. Usnesení a rozhodnutí rad budou závazná pro všechny územní složky státní administrativy a národního hospodářství. Soustředěním řídící a výkonné moci v rukou územních administrativních orgánů je rozšířena jejich zodpovědnost, operativnost a iniciativa, což zajisté přinese lepší efekty ve srovnání s dřívějškem.

Kandidáti Fronty národní jednoty, na něž budeme hlasovat, těší se autoritě a mají dost zkušeností, jsou dobrými pracovníky a hospodáři. Budou v praxi rozhodovat o práci národních výborů, které budou v mnohem úsilí směřující k plné úhradě potřeb dané oblasti a o jejich zařazení do komplexního společensko-ekonomického rozvoje země.

Úkoly na nejbližší dva roky, uložené I. celostátní stranickou konferencí a vyplývající z volební platformy FNJ, jsou složité a jejich plnění vyžaduje plné mobilizace všech společenských sil. Uvedme slova prvního tajemníka UV PSDS Edwarda Gierka, který hovořil o úkolech naší země na I. celostátní konferenci PSDS ve svém závěrečném projevu:

„Tato léta budou mimořádně významná. Musíme v nich ukončit realizaci společensko-ekonomickeho programu VI. sjezdu, udržet vysokou dynamiku rozvoje Polska, zvýšit hospodářnost, produktivitu, kvalitu a efektivnost. Jde o to, abychom výsledky celého pětiletí dokázali správnost programu VI. sjezdu a vytvořili hmotné podmínky pro úspěšný rozvoj země. Takový smysl mají tedy úkoly, které konference uložila straně, dělnické třídě, všem pracujícím.“

Při plnění úkolů připadá důležitá úloha národním výborům. Uvědomme si, že každý z nás je tedy částí zodpovědný za splnění těchto úkolů a že každý z nás bude musit tuči částku své zodpovědnosti vyúčtovat. Splnění naši občanské povinnosti ve volebním dni je její součástí.

ADAM CHALUPEC

PRIATEL'SKÁ NÁVŠTEVA

Na pozvanie prezidenta ČSSR armádneho generála Ludvíka Svobodu bol v dňoch 29. októbra — 2. novembra 1973 na oficiálnej priateľskej návštive v Československu predseda Štátnej rady PER prof. dr. Henryk Jabłoński.

Počas pobytu v ČSSR prijal prof. dr. Henryka Jabłońskiego generálny tajomník UV KSČ dr. Gustáv Hušák.

Prezident ČSSR vyznamenal predsedu Štátnej rady PER Radom Bieleho leva I. triedy s rešefou a odovzdal mu ako dar faksimile Kopernikovho spisu De revolutionibus... s rukopisnými poznámkami Tycha de Brache a faksimile Všeobradského kódexu z roku 1085. Henryk Jabłoński odovzdal prezidentovi ČSSR Ludvíkovi Svobodovi bustu poľského učenca a vlastence Mikuláša Koperníka a pri tejto príležitosti vysoko ocenil osobnú účasť prezidenta ČSSR pri otvorení tohoročných československých osláv 500. výročia narodenia poľského astronóma.

V Prahe sa predseda štátnej rady PER stretol s členmi Prezidia ČSAV a rektorátu Karlovej univerzity, kde vystúpil s prejavom a prijal pamätnú medailu Karlovej univerzity a Kopernikovu medailu ČSAV. Navštívil aj závod Aritma a areál Českého vysokého učenia technického.

Prof. H. Jabłoński navštívil so svojim sprievodom Bratislavu, kde sa stretol s poprednými stranickými a štátnymi činiteľmi Slovenskej socialistickej republiky. Navštívil aj Juhomoravský kraj, kde sa stretol s pracujúcimi závodom na guľkové ložiská v Lišni a v Brne navštívil Vysokú školu veterinárnu.

Počas návštavy v Československu predseda Štátnej rady Henryk Ja-

błoński a prezident ČSSR Ludvík Svoboda mali rozhovory, ktoré sa niesli v srdečnom a priateľskom ovzduší. Obaja štátníci s veľkým uspokojením konštatovali, že vzájomné vzťahy medzi oboma krajinami sa úspešne rozvíjajú na principoch marxizmu-leninizmu a socialistického internacionálizmu, v duchu zmluvy o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci. Vysoko ocenili výsledky vzájomnej spolupráce medzi PLR a ČSSR, realizované na základe záverov prijatých na januárovom stretnutí vedúcich stranických a štátnych predstaviteľov. Vyjadrieli presvedčenie, že vďaka úspechom, ktoré obe krajinu dosiahli pri výstavbe socialismu, sú ešte priaznivejšie možnosti ďalšieho rozvoja spolupráce vo všetkých oblastiach v zmysle záverov posledných zasadnutí Rady vzájomnej hospodárskej pomoci.

Veľa miesta zaberali v rozhovoroch medzinárodné otázky. Obe strany plne podporujú významný program boja za mier, obsiahnutý v prejave generálneho tajomníka KSSZ Leonida Brežneva na Svetovom kongrese mierových sôl v Moskve.

Prof. dr. Henryk Jabłoński pozval prezidenta Ludvíka Svobodu na priateľskú návštavu do PLR. Pozvanie bolo s uspokojením prijaté.

Poľská a československá tlač venovali návštěve a rozhovorom prof. dr. Henryka Jabłońskiego v Československu veľa pozornosti. V správodajských reláciach a komentároch sa zdôrazňuje o.i. priateľská atmosféra a plná jednota názorov na všetky prerokúvané otázky, čo je zárukou ďalšieho pokroku na ceste vzájomnej spolupráce oboch krajín.

J.S.

NAŠE INTERVIEW

13. októbra, v predvečer dvestého výročia vzniku Komisie národnej edukácie, ktorá položila základy doterajšieho školského školopovinného systému, Sejm PLR prijal uznesenie o otázkach školskej reformy. Návrh reformy predložený Sejmu neobsahuje organizačné podrobnosti, ani detailné programové nariadenia. Komisia pre školstvo a vláda predložili najvyšej polskej národnej reprezentácií len všeobecné zásady a zameranie reformy.

Aby sme sa bližšie oboznámili s novým modelom, obrátili sme sa na prof. dr. inž. Michala Godlewského, námestníka ministra školstva a výchovy, spoluautora návrhu reformy systému národného vzdelávania s prosbou o interview, na tému predpokladaných zmien.

V našom mene rozhovor viedol redaktor Stanisław Majewski.

Redaktor: Pán profesor, v čom spočíva evolučnosť navrhovaného modelu — a dodajme — jeho pružnosť?

PROF. GODLEWSKI: Pre mládež ktorá končí strednú všeobecnovzdelávaciu školu otváramo štyri cesty na vysoké školy a to:

prvá cesta — cez dvojročnú špecializovanú školu, ktorá pripravuje na volebný študijný odbor;

druhá cesta — vedie cez školu odbornú, trvajúcu pol až dva a pol roka, v závislosti od pracovného odboru;

tretia cesta — cez olympiády, turnaje a predmetové konkurzy, organizované centrálnie, samozrejme pre víťazov;

štvrta cesta — najmenej po dvojročnej úspešnej praxi v závode. V poslednom prípade pracujúca mládež sa musí vyznačovať snahou prehľbiť svoje vedomosti nadobudnuté v strednej škole, buď cestou samovzdelávania, alebo účasťou v kurzoch, alebo školách pre pracujúcich a pod.

PROF. DR. INŽ. MICHał GODLEWSKI, NÁMESTNÍK MINISTRA ŠKOLSTVA A VÝCHOVY, O NÁVRHU NOVÉHO SYSTÉMU VZDELÁVANIA

Redaktor: Či práca na súkromnom hospodárstve sa bude počítať do požadovanej pracovnej praxe?

PROF. GODLEWSKI: Samozrejme! Práca na vlastnom hospodárstve, plus — napríklad — účasť v televíznych kurzoch cudzích jazykov, eventualne dobré výsledky v samovzdelávaní budú umožňovať vstup na vysokú školu.

Redaktor: Aké možnosti majú tí chlapci, ktorí budú povolaní do základnej vojenskej služby.

PROF. GODLEWSKI: Mladý človek po odbavení vzornej dvojročnej vojenskej služby, má právo vstupu na vysokú školu, pretože vojenská služba mu poskytuje dopĺňajúce vedomosti technické, politické, svetonáborové, kultúrne atď. Ako vidíte, návrh vytvára rovnaké možnosti ako pre mládež roztrúsenú po dedinách a malých mestečkach, tak aj pre mládež z veľkých mestských centier.

Redaktor: Pre dnešnú mládež je charakteristická netrpezlivosť, snaha rýchle nadobudnúť odbornú kvalifikáciu. V akej miere nový model vychádza v ústrety týmto snaham?

PROF. GODLEWSKI: Tento jav máme na zreteli, vlastne v tom spôsiba elastičnosť modelu. Odtiaľ aj také rozpätie v odbornom štúdiu; od pol do dva a pol roka. Mysiac na „netrpezlivých“, stavame požiadavku zavádzania „odborných tematických celkov“ už v rámci strednej školy.

Zavádzame odbornú výuku, ktorá poskytne mladým ľuďom základnú kvalifikáciu v niektorých smeroch pracovného odboru. Znamená to odklon od kŕčovitého pridržiavania sa dotejších učebných osnov strednej školy. Pôjde predovšetkým o vzbudenie spoločensky užitočného záujmu a adaptáciu mládeže na výuku, ktorá zodpovedá jej psychofyzickým predpokladom, ako aj materiálnym možnostiam rodičov.

Redaktor: V akej miere nový model „myslel“ na tú skupinu mládeže, ktorá z rôznych príčin nepokračovala v štúdiu po ukončení základnej školy?

PROF. GODLEWSKI: V tomto roku 92 percent mládeže zo základných škôl postúpilo na ďalšie štúdium. Zbývajúcich osem percent — ktorých je niekoľko desiatok tisíc — predstavuje prevážne dedinskú mládež. Podstatnou príčinou tohto stavu je odľahlosť stredných škôl od miesta bydliska a nedostatok miest v internátoch. Tento problém bude radikálne vyriesený prechodom stredných škôl z okresov do obcí (gmin). Vlastne v obecných školách budú pre túto mládež organizované „krúžky odborného vzdelávania“, o.i. v takých oblastiach ako poľnohospodárstvo, dedinská výstavba, inštalácia elektrickej a kanalizačnej siete, opravy mechanizačného náradia, mestskej služby, remeselnícke služby a pod. Vec je jasná, odborné vzdelávanie bude spojené so všeobecným vzdelávaním.

Redaktor: Z návrhu programu vyplýva, že všetky deti vo veku od troch do šiestich rokov v meste i na dedine budú navštevovať materskú školu; dieťa predškolského veku sa bude učiť „počítať“ do tisíc, čítať a písť v rozsahu prvej triedy základnej školy. Či to nebude „okradnutie“ dieťaťa o detstvo?

PROF. GODLEWSKI: Len zdanlivo. Materská škola predovšetkým umožní odstrániť narastajúce rozdiely prostredia v intelektuálnom rozvoji dieťaťa. Väčasnejšie zaškolenie — učenie hrou — uľahčí dieťaťu vstup do života. Materská škola vyjde v ústrety prirodzeným technickým a prírodomedvným záujmom malého človečika, ktoré sú často v rodine utlmované. Len si prosím vzpomeňme: ja i vy, určite, ne raz každý z nás bol v detstve „staví-

teľom“, „konštruktérom“. Či sme nestavalí zámky z piesku, nedvíhali „nebotyňe“ stavby z kociek, nepotili sme sa pri „mašinkách“? ... A čo z toho zostalo? ... Poľsko potrebuje byty, domy, školy, nemocnice, továrne — ale nemá kdo stavať. Rezort výstavby hľadá pracovné sily...

Redaktor: Či máme predpoklady a aké, že nový model splní očakávané nádeje?

PROF. GODLEWSKI: Nevyužívali sme žiadne vzory, pretože také na siente nejestvujú. Návrh zohľadňuje našu poľskú spoločenskú a hospodársku špecifickosť, naše potreby a perspektívy, naše politické a národné ašpirácie. Život sám však preverí vefá z týchto predpokladov. S novým modelom začíname od roku 1978. Do tej doby majú splniť veľké úlohy vedecké inštitúcie — zvlášť vedecko-výskumné strediská vysokých škôl. Tieto vedecké ustanovizne vopred urobia mnoho experimentov, trebárs, v oblasti tzv. odborných tematických celkov s mládežou od šiestej triedy.

Najdôležitejším cieľom návrhu je skratenie o niekoľko rokov odborného vzdelávania, aby budúce generácie mohli sa skôr zapojiť do výroby, do rozmenožovania materiálneho a duchovného bohatstva.

Dnes vekový priemer po skončení vysokoškolského štúdia sa pohybuje v hraniciach tridsiatich rokov. Chceme však túto hranicu znížiť najmenej o päť rokov. Prospeje to ako rodičom, tak aj spoločnosti. Uvážme len jedno: socialistické zriadenie vo svojej starostlivosti o človeka, snaží sa znížiť vekovú hranicu odchodu do dôchodku. Je to správne. Avšak tieto dve hranice — úplného odborného dozretia a dôchodková — nemôžu sa „stretávať“. Kto nás bude udržiavať?...

Redaktor: Ďakujeme pánu profesori za venovaný nám čas a vyčerpávajúce odpovede.

V doline jarej moja dedina,
vencami modrých vrchov objatá.
Akoby bola celá zo zlata,
chalupy nízke kryté diamantmi...

Ich starodávne interiéry, väčšinou s pôvodným zariadením domácej a remeselnickej výroby, ukazujú vznik a vývoj slovenských dedín, umožňujú nazrieť do života ich ľudu.

MÚZEUM Ľudovej architektúry

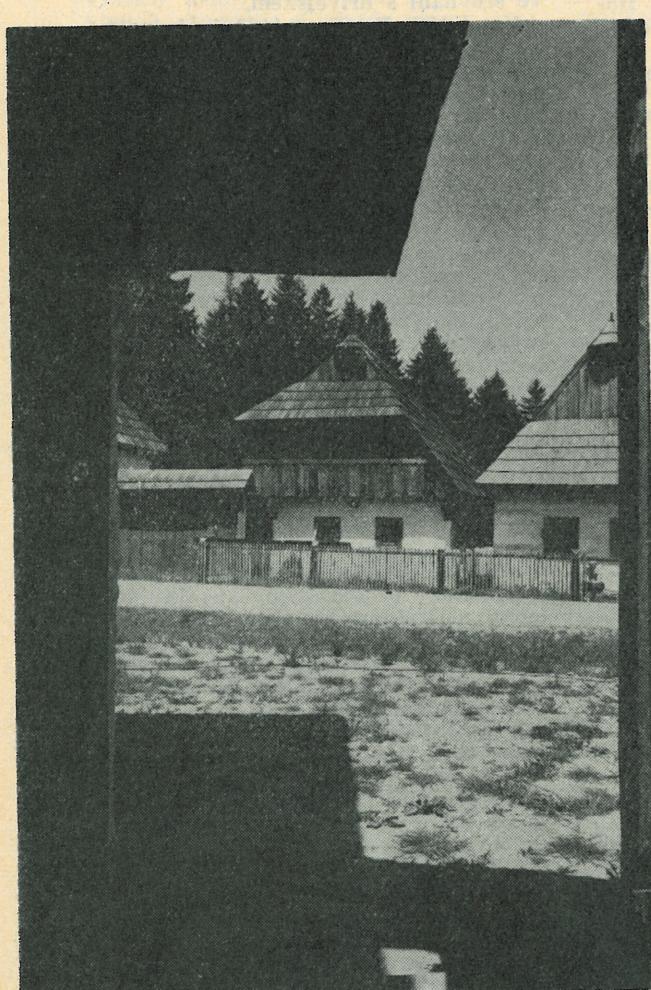
V priestore Jahodníckych hájov pri Martine nachádza sa ojediné na Slovensku Múzeum ľudovej architektúry v prírode. Vytvorené pred pár rokmi, uchováva pre budúcnosť najhodnotnejšie staviteľské pamiatky, ktoré sprevádzali slovenský ľud celé stáročia. Ako prvý vznikol region Oravský, po ňom pribúdajú ďalšie, reprezentujúce všetky oblasti Slovenska.

Sú to predovšetkým zachované originálne rolnícke usadlosti s rôznym architektonickým riešením a s veľkým bohatstvom regionálnej svojpránosti. Uzavreté gazdovské stavby i z oblasti kopytníckeho osídlenia. Nevšednej krásy sýpky, sýpne, sopy na seno a maštale, banícke domy, mlyny, kréma a zemianska usadlosť, ale aj výrobne a sakrálné alebo iné sociálno-spoločenské objekty a pod.

Myšlienkom záchrany cenných ľudových pamiatok sa zaoberala už Muzeálna slovenská spoločnosť, ktorá vznikla r. 1893 v Martine, kde vytvorila prvé slovenské múzeum, Martin, ktorý poznáme z našich návštěv na Slovensku, a v posledných rokoch najmä z účasti aktívneho ochotníckeho súborov našej krajanskej organizácie, na kultúrnych slávnostach organizovaných Matice slovenskou, má vôbec zvláštne postavenie v dejinách Slovenska.

V historických prameňoch sa Martin prvý raz spomína r. 1284, keď tu postavili kostol „Sancta Martini“ podľa ktorého prevzala meno aj vtedajšia obec. Rast Martina plynul najmä z obchodu a početných remesiel. Prispievali tomu mestské privilegia, ktoré Martin dostal r. 1340 a stará obchodná cesta, ktorá viedla tadiaľ z juhu cez dolný Liptov a Oravu až k Baltu. Nemalý podiel na vývoji mesta mali aj týždenne trhy a jarmoky, na ktoré prichádzali obchodníci z Ponitria, medalejkej Žiliny, ale aj z Krakova a Vratislaví.

Celoslovenský význam Martina našiel svoj odraz v polovici 19. storočia, keď sa stal strediskom slovenského politického a kultúrneho hnutia, sídlom dôležitých celonárodných kultúrnych a vedeckých ustanovizní. Roku 1861, v dňoch 6. a 7. júna bol Martin dejiskom Memorandového zhromaždenia, na ktorom vyše 5000 predstaviteľov slovenského národného hnutia vyhlásilo pamätné Memorandum slovenského národa, predložené Š. M. Daxnerom, J. M. Hurbanom, V. Paulinim-Tóthom a J. Palárikom na krajskom sneme v Pešti a vo Viedni. Memorandum žiadalo, aby svojbytosť slovenského národa a vlasteneckosť reči slovenskej bola uznaná a zabezpečená zákonom, ďalej autonómiu pre slovenské územie, uznanie slovenčiny vo verejnom,

Korešpondencia z Fínska

*Kun kävelin kesäillalla
Näin niityn viherjän
Ja lintujen äänen hiljaan
Kuulin metsässä visertävän.*

*Ked som sa prechádzal letným
večerom videl som zelené lúky
a počul som ako na vrcholkoch
divokých stromov spievali vtáci,
ktorých som nemohol vidieť.*

Je to fragment piesne, ktorú spieva-
jú vo Fínsku na Svätojánsku noc.

Spoločnou charakteristickou črtou fín-
skeho folklóru je motív VODNÉHO
ŽIVLU. Je to pochopiteľné: Fínsko
 má 1100 km morského pobrežia, 9%
 povrchu Fínska zaberajú vodné plochy
 a poloautonómny Aland, ktorý úze-
 mne patrí Fínsku je súostrovím na
 Balte. Práve preto svätojánske oslavu
 sa sústredzujú na ostrovoch, na bre-
 hoch morských zálivov a na jazerach,
 alebo aj na palubách motorových
 a veslových lodí. Je to skutočne krásny
 zážitok pre milovníkov ľudovej kul-
 tury, keď vidí ako sa vo vodnej hla-
 dine odrážajú svetlá vatier, keď vidí
 sprievody farebne osvetlených lodi,
 a ozvena nesie mnoho kilometrov do
 diaľky radostný spev ľudí, ktorí sa te-
 šia životu. Práve spojenie dvoch zá-
 kladných motívov — vody a ohňa —
 je tým elementom svätojánskych osláv,
 ktoré nenesú stopy civilizácie. A sú-
 časne nezávislý na oblastnej deľbe,
 konajú sa totiž od Fínskeho zálivu po
 Laponsko, od Botnického zálivu po
 Aland a Karéliu. Tento element má
 svoj pôvod priamo v kulte Slnka, lebo
 ved oheň je práve symbolom životo-
 dárnej slnečnej energie.

Niekktoré obradné formy, ktoré u nás
 existujú nezávisle od oblasti (tak ar-
 chaické, ako púštanie vencov, ako aj
 moderné — ohňostroje) sú vo Fínsku
 špecialitou istých oblastí (Vence — na
 území obývanom fínskym obyvateľ-

stvom, ktoré hovorí švédsky, ohňostro-
 je — v mestách na morskom pobreží).
 Na Alande sa stretáme s oboma tymi-
 to elementami svätojánskych osláv.

Helsinčania vo svätojánsku noc sa
 bavia na ostrove Seurasaari, ktorý je
 spojený s pevninou úzkym mostom, na
 ktorom je slávne Prírodné múzeum v
 prírode. Tradičná ľudová zábava s
 tancovačkou okolo horiacej vatry,
 ohňostroje, sprievod lodí atď. sa tu
 prelínajú s bohatým umeleckým pro-
 gramom, ktorý organizujú a financujú
 mestské orgány Helsínk.

Typickým podujatím pre oblasť s
 pomerne najrozvinutejším priemys-
 silom, pomenovaný Nová Zem (urbanisti-
 cký zoskupený okolo Helsink), je
 spojenie svätojánskych slávností s pre-
 dajom tovarov, ktoré práve prichá-
 dzajú na trh, organizovaným obchod-
 nými podnikmi.

Na Alande, ktorý má slávne more-
 plavecké tradície, sa konajú tradičné
 plachtárske preteky, ako aj preteky
 plachtárskych jacht a konkurence
 motorových plavidiel.

V strednom Fínsku, husto popretká-
 vanom jazerami, tak v jeho architektonicky
 krásnom hlavnom meste — Jyväskylä, ako aj v okresných mestach
 alebo turistických strediskách
(napr. Kannonkoski, Reisjärvi), i na
 vidieku organizujú ľudové veselice, na
 ktoré pozývajú tak známych ľudových
 umelcov, ako aj populárnych v celom
 Fínsku estrádnych umelcov. Organizujú
 aj podujatia také ako voľby miss
 a športové podujatia (popolárná v ce-
 lom Fínsku forma tzv. Minifestival).

Svätojánska nálada vládne aj v re-
 tauráciach a nočných podnikoch, v
 ktorých hostia nechcú prestať tancovať
 aj keď už dávno videli svetelný signál,
 ktorý oznamoval koniec čapovania
 alkoholických nápojov. Hostia pla-
 tia hudobníkom vysoké sumy, aby len

neprestali hrať. Na vidieku tancujú
 najčastejšie v prírode, eventuálne vo
 veľkých drevených bútach tzv. tans-
 sisipakkach za zvukov harmoniky (Fíni,
 podobne ako Rusi, sú skutoční maj-
 stri — harmonikári), alebo dychovky,
 zriedkavejšie je to cigánska kapela.
 Na týchto zábavách pijú hlavne Simu
 alebo Sahti — domáce nápoje s ma-
 lým percentom alkoholu.

Najdôležitejšie celoštátne podujatie
 roku 1973: Svätojánska olympiáda, sa
 konala práve v strednom Fínsku, v
 Saarijärvi (snímka hore). Bohatý
 umelecký program zahrňoval výstupy
 ochotníckych ľudových súborov a
 rock'and'rollových súborov, ako aj
 Great Show, ktorého sa zúčastnili tak
 slávni umelci ako spevácy súbor
 Dallape a sólisti Kirkia Babitzin a Kai
 Hyttinen. Ale najdôležitejšia bola
 prehliadka svetového športu na vel-
 mi vysokej úrovni, predovšetkým ľahká
 atletika. Zúčastnili sa jej mnohí
 držitelia medailí z Mnichovskej olym-
 piády. Uvediem len niekoľko miem:
 John-Aki-Bua (Uganda, 400 m beh s
 prekážkami), Zenon Nowosz (Poľsko,
 100 m), Lasse Viren (Fínsko, 5000 m),
 Dwight Stones (USA, skok do výšky)
 alebo Steve Smith (USA skok s tyčou)
 a to stačí, aby sme si uvedomili aké
 to bolo veľké športové podujatie.

Z hladiska prastarých tradícií, ne-
 dotknutých rukou civilizácie, najzaují-
 mavejšie príklady najdeme na území
 obývanom hlavne obyvatelmi používajúcimi
 švédčinu (Aland, prístavné
 mesta nad Botnickým zálivom, ako aj
 Ostrobotnia — s hlavným mestom
 Vaasa, z ktorej pôvodom je dynastia
 Vázovcov).

Spojené podobne ako v strednej Eu-
 rope s ľudovou auguristikou púštanie
 vencov na vodu z bohatu osvetlených
 lodí, tance okolo svätojánskeho stĺpa
 postaveného pri potoku v lese alebo
 na námestí v mestečku, farebné sprie-
 vody cez dedinu, ktoré viedie „komén-

dant“ — huslista alebo malá dychovka,
 konečne procesie na cintorínoch, na
 ktorých sú predkovia rodín, ktorí v
 sprievode nesú malé viechy — toto
 všetko sa tu nezmenilo od 18. storo-
 čia, keď švédski kronikári popisovali
 tieto zvyky. Ostrobotnia (fínsky Poh-
 janmaa) je známa aj svojimi tradičnými
 svätojánskymi jedlami. Patria k nim
 domáce udeleniny, ktoré sa potom
 pečú pri svätojánskych vatrach, ako
 aj svojský druh poľskej „polievky nič“,
 pomenovaný „Jánovou polievkou“
(Juhanuskeitto). Najznámejšie svojim
 svätojánskym folkórom ostrobotnické
 mestá sú Laihia a Yliharmá.

Chcel by som tu upozorniť predov-
 šetkým na jeden atribut týchto osláv,
 ktorý stretáme vo všetkých bez vý-
 nimky oblastiach — svätojánsky stĺp.
 Je to vysoká na niekoľko metrov, bo-
 hatá zdobená viecha, najčastejšie
 z vetvičiek ihličnatých stromov.
 Listnaté viechy stretáme hlavne
 na východe krajin (Savo, Karélia),
 ako aj čiastočne v Laponsku, (pre tamojšiu flóru), V niektorých
 oblastiach svätojánsky stĺp zapaľujú,
 čo vytvára nezabudnuteľné svetelné
 efekty.

Podľa švédského etnografa S. Sväng-
 bultena, viecha je symbolom klíčenia
(švédské slovo „Spira“ znamená tak
 viechu, ako aj klíčiacu rastlinu). Keď
 je to pravda máme tu do činenia s
 jedným z najstarších kultov v dejinách
 ľudstva. Kult klíčenia vyjadrujúci silu
 plodnosti, túto „vis vitalis“, stretáme
 predsa už v diele Platóna o Atlanti-
 de...

* * *

Po letnom, svätojanskem ošiali
 opäť nástava všedná skutočnosť pri-
 pomíňajúca každému odvekú ľudovú
 múdrost obsiahnutú v príslovi „Nie
 je vždy svätojánsky sviatok...“

JERZY BOŽÝK
Preložila A. S.

školskom a cirkevnom živote, aby bola založená
 slovenská právnická akadémia a katedra reči a li-
 teratúry slovenskej...

Zo žiadosti Memorandových vznikla prvá a je-
 diná celonárodná inštitúcia Matica slovenská, ktoré
 stodesiaté výročie sa pred troma mesiacmi
 oslavovalo v Martine. Tu r. 1867 vzniklo aj jedno
 z prvých troch povolených slovenských gymnázií.

V Martine vychádzali viacere slovenské časopisy: Sokol, Orol, Národné noviny, Slovenské po-
 hľady a iné, ktoré zohrali významnú úlohu v slo-
 venskom národnom hnutí. Tuna bol sídlo prvého
 Spolku slovenských žien Živena a Slovenského
 spevokolu s bohatou umeleckou činnosťou, z ktorého
 sa zrodilo Komorné divadlo, neskôr divadlo
 SNP, ktoré poznáme z pohostinných výstupení u
 nás, na Orave a Spiši. V Martine r. 1870 vznikol
 tiež Knihlačiarsky účastinársky spolok, prvá slo-
 venská tlačiareň. Pôsobili tunu dlhší čas mnohí
 poprední slovenskí kultúrni a politickí dejatelia.
 Mnohí našli svoj posledný odpočinok na martin-
 skom národnom cintoríne vedľa národnovcov z
 iných slovenských miest a dedín.

Tak isto v Martine 30. októbra 1918 bola vy-
hlásená historická deklarácia, v ktorej sa sloven-
 ský národ vyšlo za Československou republikou.
 Pulzovalo tu aj revolučné robotnícke hnutie, ktoré
 vyvrcholilo v SNP a potom vo februári 1948. Dnes
 sa Martin využíva na rozsiahle mesto s modernou
 bytovou výstavbou. Súčasne sa plánuje jeho spo-
jenie s Vŕtkami.

A. ADAMEC

Celkový pohľad na oravskú časť múzea ľudovej
 architektúry

Múzeum ľudovej architektúry (skanzen) — časť
 oravská

Snímky: FILIP LASUT

STANISŁAW POPŁAWSKI

DRUHOVIA FRONTOVÝCH CIEST

Pamäti veliteľov z obdobia druhej svetovej vojny znamenajú vždy zaujímavé čítanie. Spomienky generála Popławského zahrnuté v knihe Druhovia frontových ciest sú o to zaujímavejšie, že je to prvý opis poľského veliteľa tak vysokej hodnosti bojov na trase od Visly po Berlín, ktorý odhaluje základie mnohých významných rozhodnutí. Autor predstavuje čitateľovi obraz svojho života od skorej mladosti cez službu v radoch Sovietskej armády až po deň víťazstva, ktoré vital v Berlíne na čele 1. armády Poľského vojska.

Dnes uverejňujeme úryvok týchto pamäti, ktorý predstavuje posledné boje poľských vojakov na uliciach Berlína.

„Kościuszko!“

Už dva roky spolu s priateľskou Červenou armádou sme zasadzovali drívne údery nacistickým vojskám. Vaša cesta od Lenina, cez Prahu, Poľský val, prepravu cez Odru — cesta slávy a víťazstva — sa blíži ku koncu.

Kościuszko!

Idete, aby dobyť hniezdo fašistického zvera. Došlo sa Vám veľkej dôvery. Vy — ako ozbrojená sila nepravdepodobného národa — s hrdosťou vztýčite na troskách Berlína bielo-červenú vlajku — symbol tejto krajiny, ktorá nikdy nezahynula a nikdy nezahynie.“

Vojaci čítali leták niekoľkokrát, akoby sa ho chceli naučiť naspäť. Na ich tvárach sa zračilo vzrušenie.

Konečne dlhá kolóna nákladných áut pohla sa do Berlína.

Otvárala sa zlatá stránka v knihe dejín kościuszkovcov a Poľského vojska.

★

Poľskí pešiaci spolupracovali so sovietskymi tankistami. Každý pluk 1. pešej divizie bol pridelený k jednotlivému tankovému oddielu; každý bojoval na svojom úseku, útočil na nacistov ukrytých v domoch. Bol to krvavý boj o každú piat' zemę, o každú budovu, o každé poschodie.

2. peší pluk pod velením podplukovníka Viktora Sienického a 3. peší pluk, ktorému velil podplukovník Aleksander Archipovič, spolupôsobili so sovietskimi tankistami z 12. tankového zboru.

Prvý nastúpil do boja 3. pluk útočiac z Charlottenburgerstrasse. Po pravej strane mal 2. pluk a po ľavej tankistov z 12. tankového zboru. Tankistom sa už podarilo preniknúť do oblasti Englischesstrasse, avšak vzadu ostal za nimi nepriateľ ukrytý v domoch. Nemali dostatočné množstvo pechoty, aby očistili dobytý terén od fašistov. Nemci sa snažili odrezat tankistov a nepripustiť k nim auta s pohonnými látkami a streličkami.

V tom čase nadišli poľskí vojaci. Vidiac kritickú situáciu tankistov, plukovník Archipovič rozvinul pluk a pristúpil k likvidácii nacistov. Boj trval dve hodiny. Bojovalo sa nielen o domy, ale aj o jednotlivé poschodia. Pešiakom obetavo pomáhali delostreční majorka Leona Dubického. Ohňom a zelenom bolo si treba razit cestu cez tri štvrti. Už bolo vidieť sovietskych tankistov, ktorí sa zastavili pre nedostatok pohonných látok.

— Nech žije, nech žije! — ozvali sa výkriky v radoch útočiacich.

— Hurá! — zaznela odpoveď.

Sovietski tankisti, celi čierni od sadzí, prachu a maziva, vrhli sa k poľským druhom v zbrani, ktorí im zavčasu prišli na pomoc.

Za kościuszkovcami išli cisterny s pohonnými látkami. Po krátkom odpočinku útok pokračoval. Útočné skupiny sa predierali do domov, ničili ukrývajúci sa v nich nepriateľov a tankisti palibou diel a guľometov pojívali akciu pechoty.

Pomaly, krok za krokom sa útok posúval dopredu. Už obsadenie poschodia znamenalo úspech, vydúrenie nepriateľa z domu bolo veľkým víťazstvom a ovládnutie štvrti obrovským triumfom. Tempo útoku postupne rastlo. Rusi a Poliaci dobre pri akcii spolupôsobili a jedni druhým výdatne pomáhali. Ráno 1. mája, keď pracujúci celého sveta oslavovali svoj sviatok, udalní vojaci 3. pluku bojujú bez sna a odpočinku priblížili sa priamo k železnej trati neďaleko Tiergarten.

V ešte ťažkej situácii sa ocitol 2. pluk pechoty. Pred ním sa nachádzal komplex budov tvoriaci svojho druhu trojuholník, ktorý z jednej strany lemovala Berlinerstrasse a z druhej kanál Landwehr. Boje trvali celú noc. Nepriateľský odpor sa podarilo zlomiť až ráno, keď na Berlinerstrasse vyšli sovietski tankisti a poľská pechota.

Priam nepravdepodobnú námahu, vojenskú nápaditosť a odvahu si vyžadovali tieto, na prvý pohľad, nepatrné úspechy. Hľa, niekoľko príkladov skutočného hrdinstva a vojenskej udalnosti.

Nepriateľský ťažký guľomet, postavený na jednej z nárožných budov, znemožňoval pechote zdvihnuť sa zo zeme. Poľský guľometčík Romańczuk vyskočil nepozorované spoza uhlia protiľahlého domu. Nemecký guľometčík, zaujatý mierením iným smerom, nezbadal Poliaka, ktorý už zaujal výhodnú pozíciu a prichystal svoj ťažký guľomet. Séria — a nemecký guľomet zamkol navždy. Ozvali sa výkriky „hurá!“ — a dom bol dobytý útokom.

Lenže pred ním, skoro pri samej Berlinerstrasse, pevná stena mnohoposchodových budov. Pokus o ich dobytie čelným útokom bol bezúspešný. Vtedy veliteľ jednej z čiat, Sonarkiewicz, sa rozhoduje prebojať so svojimi ľuďmi k domom od zadu. Vojaci vtrhli na jeden dvor, kde, k svojej veľkej radosť, našli rebrík, ktorý si Nemci pravdepodobne nevšimli. Vyšli na druhé poschodie a obhodili nacistov granátmi. Vypukla panika. Využívajúc zmätok útočiaci rozhodným skokom ovládli budovy v oblasti, ktoré sme na našich mapách dali názov klinová. Práve tam kościuszkovci chytili asi dvesto zajatcov.

Po príchode na Berlinerstrasse roty 2. pluku sa ocitli pred budovami polytechniky, zaobrájúcimi dva veľké štvorce, rozdelené barikádami. V domoch súsediacich s polytechnikou, boli postavené delá. Aby ovládnuť túto oblasť, bolo treba bojovať doslova o každý dom.

Na pomoc vyzvali ženistov, ktorí v pivniciach a stenách položili výbušné nálože. Rozlieha sa výbuch, po ktorom pechota, podporovaná vlastným delostrelectvom a sovietskymi tankistami, pristupovala k likvidácii nacistov.

Ako len smelo a rozhodne si počína delostreční. Často vytahovali delá na najvyšie poschodia domov... Delá bolo treba rozoberať a osve vytahovať hore jednotlivé časti: lafetu, hlaveň, koliesky. Táto námaha sa však rozhodne vyplatila.

Za celý deň 1. mája a nasledujúcu noc trvali krvavé boje o budovy polytechniky, ktoré boli dobyté až na úsvite 2. mája. Zajatcov bolo malo. Nemecké mŕtvoly ležali husto na ceste, schodoch a v mestnostiach polytechniky.

Vojaci 2. pluku po zdolaní železničného násypu vtrhli do známeho berlínskeho parku Tiergarten. Už boli v oblasti Budapesterstrasse, keď zrazu k ich bojovému výkriku „hurá!“ sa pripojilo silné „hurá!“ Rusov. Na stretnutie s Poliakmi bežia sovietski vojaci, hučia tanky 1. ukrajinského frontu, ktorí útočia na Berlín od juhu.

Ktože dokáže opísť radosť sprevádzajúcu toto stretnutie — horúce, bratské objatia, veselé žarty a búrlivý smiech, ktoré sa rozliehali nad ruinami fašistického brloha.

Vojaci 2. pešieho pluku završili v Berlíne svoju bojovú cestu. Na Tiergarten zaťahlo ticho.

Veľa poľskej a sovietskej krvi sa vylialo na berlínskych uliciach Bismarckstrasse a Schillerstrasse, kde útočil 1. peší pluk pod velením podplukovníka Vasila Maximčuka, Poliaka zo ZSSR. Pluk zasiahol do bojov dosť oneskorené, lebo ho zavčas nevystrydiali sovietske oddiely. Už v Berlíne bol ostrieľaný nepriateľským delostrelectvom a preto sa dostavil do dispozície sovietskeho 1. mechanizovaného zboru až okolo polnoci 30. apríla.

Prápory 1. pluku začali boj, roztiahli sa na východ od Schlossstrasse, medzi Bismarckstrasse a Neue Kantstrasse. V tejto oblasti sa bránili vyberané oddiely SS a polície, fanaticky zapredané svojmu führerovi.

Nikto si nerobil ilúzie, že posledný krok pred dosiahnutím víťazstva, bude ľahký. K práporom boli pridelení: námestník veliteľa pluku pre otázky politické kapitán Oksanowicz, námestník veliteľa pre otázky radové major Drobuszewicz a šéf rozviedky pluku poručík Bać.

Útok začal o tretej hodine v noci.

Vojaci útočili na Pestalozzistrasse, Schillerstrasse a Bismarckstrasse. Okamžite sa rozpútali úporne boje. Zahrmeli delá. S hukotom sa valili steny. Neprestajne ťekali ťažké guľomy a automaty. Nastalo ozajstné peklo. Nemecké panzerfausty, ktoré Poliaci obhadzovali granátmi, striehli na sovietske tanky. Nemeckí presní streliči brali na mušku našich dôstojníkov, a poľskí — nacistických snajperov a likvidovali ich presnymi strelnami.

Trval smrtelný boj. Zrazu voják Szmogul z práporu majora Zwierzyna zbadal medzi troskami dvoch nemeckých snajperov, ktorí číhali na svoju ďalšiu obef. Treba zdôrazniť, že striehali iba do dôstojníkov. Szmogul však sám bol výborným strecom; vyberá si vhodné miesto a usadzuje sa čo najpohodlnejšie. Ozývajú sa dva výstrely, a napriateľskí presní streliči mlknú navzdory.

Teraz v pivnici hrlia ohň dva nemecké ťažké guľomy, ktoré znemožňujú našim vojakom akýkoľvek pohyb. Desiatník Lewczyn sa nepozorovalne plazi k nim s granátom v ruke. Presní hod, — a granát letí cez oblok do pivnice. Ešte jeden hod, — a druhý granát zneškodní nebezpečný guľom.

— Vojaci napred! — kričí desiatník.

O niekoľko minút budova je už dobytá. Na streche sa vlní bielo-červená zástava, prvá poľská vlajka na ruinach porazeného Berlína. Ktovia, ktorí z vojakov chránil túto vlajku na svojej hrudi, ktorí bezmenný hrdina ju vztýčil ako symbol víťazstva?

„Napred!“ — ozýva sa nový výkrik.

A opäť krupobiteľ gulek padá na ulicu. To z prvého poschodia veľkej budovy striehajú dva ťažké guľomy. Nemožno sa ani pohnuť. Vtedy prichádzajú na pomoc delostreční. Veliteľ dela Jasiński dáva povel: „Pál!“ Mierič Kucz a nabijací Wiśniewski vykonávajú rozkaz a dvakrát striehajú z dela. Napriateľské guľomy mlknú a pechota ide dopredu.

Spominam tieto malé bojové epizódy preto, že boje v Berlíne charakterizovalo mnoho práve takýchto prejavov hrdinstva, odvahy a bojového umenia.

V ťažkých a nebezpečných pouličných bojoch hrdinami boli radoví vojaci. Im patrí nesmrteľná sláva za útok na Berlín. Aj my, starší dôstojníci a generáli, mali by sme dať prednosť vojakom v

KORESPONDENCE Z ČSR

PILARŮV VÝBOR Z BRONIEWSKÉHO

V populárni české edici Klubu priateľ poezie vyšiel jako 2. svazek XIII. ročníku dávno očekávaný pozoruhodný výbor z tvorby W. Broniewského „Naděje“. Z polštiny přebásnil, uspôrádal, úvodní esej a pásmo o básnické životě a díle napsal Jan Pilar. Tento zasloužilý překladatel z polštiny připravil již dříve ukázky z díla tohto největšího revolučního básnika lidového Polska, přičemž důraz kladl především na poezii angažovanou. V novém svém výbore vyšlo

je“ vedle oslnivé poezie tribuna revoluce odhaluje zároveň zasnělou tvář lyriky, ktorá se v něžných verších vyznáva ze své lásky k rodine zemi. Do výboru jsou zařazeny Broniewského básně ze všech básnických publikovaných sbírek od roku 1922 až po poslední básně v předvečer smrti 1962. Jak je v edicích Klubu přátel poezie pravidlem, je i tato publikace vybavena mikrodeskou s podmanivou recitací Broniewského básní v podání V. Ráže a samého básnika, stejně jako ilustracemi a dokumentálními snímky. Zdáří se voleny básnické poznámky k vlastnímu životopisu a tvorbě, jak rovněž ukázky korespondence s Janem Pilarem, doklad upřímného přátelství k němu a obdivu k naši zemi a zejména k Praze. V dosavadní Pilarové překladatelské bilanci je vý-

bor básní „Naděje“ nejvýznamnejší položkou jak v ohľade společenském, tak především uměleckém.

J. DAMBORSKY

VOLGA POTÉCIE AJ NA URAL

Medzi Volgou a riekou Ural objavujú sa v poslednom čase celé stotiny inžinierov-žememerov. Gazíky naložené meracími prístrojmi, potravními a hektolitrami pitnej vody hrkocú po pustej, vypálenej stepi. Stanové mestečká sucho pleskocú v horúcom vetre. Muži zamaskovaní okuliarmi proti prachu zakreslujú do špeciálnych máp trasu budúceho vodného kanála.

Volga — Ural, taký je názov plánovanej mamutej stavby. 464 kilometrov pretekajúca východ, kym sa spojí s vodami rieky Ural. Tri čerpacie stanice budú každú sekundu nasávať 350 kubických metrov vody, až kým voda „maťušky Volgy“ neprekoná pri Novouzensku najvyšší bod 74 metrov a nepoteče ďalej na východ samicom.

Aký je význam tejto nákladnej stavby? Už koncom prvej etapy zavlaží voda zo stredoruských lesov vyprahnutý step na sever od Kaspičkého mora. V roku 1979 získala Sovietsky zväz 175 000 hektárov ornej pôdy. Koncom druhej etapy, v roku 1985, keď sa do koryta Volgy prevedú niektoré rieky zo severu Sovietskeho zväzu, ktorých voda sa stráca bez užitia v močaristých tun-

drách, zavlaží kanál Volga — Ural miliardy hektárov pôdy a zavodní takmer 8 miliónov hektárov stepnej planiny. Vzniknu stovky jazier i jazierok, a riečky, ktoré ešte dnes na väčšinu roka vysychajú, stanú sa rajom rybárov. Prinos novej oblasti sa už dnes odhaduje na desiatky miliónov rublov. Náklady na stavbu sa vrátia za niekoľko rokov. Aj takto bojujú v Sovietskom zväze o životné prostredie.

oceľových helmách tak s červenou hviezdou ako aj s bielym orlom.

Na mieste, kde útočil 1. peši pluk, tiahla sa linia metra. Prvé tri stanice dobyli vojaci pomerne ľahko. Ostala ešte jedna, označená číslom 158. Práve tam sa rozprával zuriivý boj.

Stanica 158 bola premenená na pevnosť. Spoza jej hrubých murov strieľajú delá a ukryté tanky. Neprestajne štekajú fažké guľomety. Do tohto tvrdého orecha sa pustilo delostrelectvo. K masívnej budove prísahejú delo 3. batériu 1. pluku ľahkého delostrelectva pod velením poručíka Wasselberga. Už pália delá do obložených výklenkov, v ktorých sú umiestnené fažké guľomety. Sovietske samohybné delo rozbija dva tanky. Pešia rota, využívajúc prestávku v nepriateľskej zosilnenej palbe, vrhá sa do útoku s výkrikom: „Napred!“ Náimestník veliteľa roty pre politické otázky poručík Kazimierz Wojtasinski, spolu s desiatnikom Nowickym a vojakom Wojtanom ako prví vnikajú do budovy.

Rota nasleduje odvážlivcov. Trhajú sa granáty, bubnujú v budove série automátov. Útok vojakov je rozhodný a nedá sa zastaviť. Nacisti dvihajú ruky hore.

Veliteľ nepriateľských vojsk prosí o zastavenie palby a vzdáva sa. Prápor majora Zwierzańskiego chytí 450 zajatcov, medzi nimi plukovníka — veliteľa garnizónu, troch majorov a 32 iných dôstojníkov. Stanica metra 158 mala teda sústredenie nemalé sily a znamenala dôležité stredisko nepriateľského odporu.

A ešte jeden príklad, ako vďaka iniciatíve vojakov, ich šikovnosti a bystrosti sa podarilo s minimálnymi stratami dobyť iné silne hniedzo nepriateľského odporu.

Keď sa vojaci bližili ku Grolmannstrasse, narazili na prudkú palbu z okien veľkej budovy. Samozrejme, dom sa dalo dobyť silou, lenže stalo by to príliš veľa obetí. Veliteľ roty praporčík Rutowicz sa zamysiel. Prikŕiac sa pri stene, začervenými nevyspatými očami pozeral na budovu. „Čo robí? Poslať na smrť vojakov teraz, keď je k výfazstvu už tak blízko?“

V tomto momente priblížil sa k nemu čatár Bdych.

— Dovolte mi, súdruh praporčík, prebiť sa k nacistom — poprosil.

— Ako to urobíš? — spýtal sa praporčík.

— Kanalizačným potrubím. Ostriľame ich od zadu, zase vy udriete spredu a bude s nimi koniec.

Neuplynulo pol hodiny... a bolo po všetkom. Nacisti ostali zahrabaní pod troskami budovy.

2. mája o 10. hodine ráno 2. peši pluk vyšiel na Hardenbergstrasse. Tam ich zastihla radostná zvest o kapitulácii Berlína.

Naše dva pluky stáli už na prahu výfazstva. Tak isto aj 3. peši pluk zdolával posledný odpor nepriateľa.

Medzi Englischesstrasse a železničnou traťou sa nachádzala podzemná továreň na automobily a ešte akési závody. Bolo ich treba dobývať útokom. V tejto zrážke sa vyznamenal čata staršího seržanta Oracza; zdalo by sa, neveľký pododdiel — dokopy čata. Čo však dokáže urobiť vojenská iniciatíva! Spredu Oracz nariaduje viesť zdanlivý útok a spustí silnú palbu, a sám so skupinou vojakov od zadu zasypáva nacistov cez továrenský plot granátmi. Bez vlastných strát, berúc do zajatia 25 nacistických vojakov, čata dosahuje výfazstvo.

V noci z 1. na 2. mája, po trojdňovom boji, pred 3. peším plukom kapitulovala posádka, ktorá bránila železničnú stanicu Tiergarten.

★

Už svitalo a pluk stále bojoval. Prvý začínal boje v Berline a končil ich posledný. Kościuszkovci strávili v ohni a dymě 25 hodín bez preštvoky. Teraz vojaci nasadujú na sovietske tanky. Autá s poľskou výsadkovou skupinou tiahnu sa pozdĺž Charlottenburgerschausse. Odpor nepriateľa značne oslabol. Iba sem a tam ešte rachotia strojové pušky, avšak okamžite mlknú po prvej debovej salve.

Konečne je tu očakávaná Brandenburská brána. Zo všetkých strán, z východu, z juhu tiahnu sem fažké sovietske tanky, prichádzajú unavena pechota. Nadšené výkriky, vojaci si padajú do náručia, počuť slová prísahy o večnom priateľstve, ktoré sa vykovoalo a zosilnilo v boji, svätilo krvou vojakov.

— Výfazstvo! Výfazstvo!

— Nemecko kapitulovalo! Hitler kaput!

— Koniec vojny!

— Hurá!

— Nech žije!

Po zalomeninách stlpov Brandenburskej prány sa šíkovne šplhajú poľskí a sovietski vojaci, držiac v ruke sovietsku červenú zástavu s kosákom a kladivom a poľskú bielo-červenú vlajku. Pripevňujú ich jednu vedľa druhej.

A dolu, v tieni štátnych vlajok dvoch spojenecích krajín, sa ozývajú zvuky harmoniky, ktorá hrá raz ruskú „Bariňu“, raz krakoviaka; svižne tancujú Rusi a Poliaci.

Foto: Archív WAF

LÍDE ULÉTA DÁLOSTI

LISTOPAD — NOVEMBER

- 1.XI.1893 — zemrel Jan Matejko, polský historický maliar, autor obrazu Bitva u Grunwaldu, Hold pruský (nar. 28.VII.1838),
 2.XI.1883 — narodil se Frico Kafenda, slovenský hudební skladatel a pedagog (zem. 3.IX.1963),
 3.XI.1903 — Panama vyhlásila svoju nezávislosť — státní svátek,
 3.XI.1918 — bola založena Komunistická strana Rakouska,
 4.XI.1923 — bola založena Komunistická strana Norska,
 4.XI.1918 — bola jmenována protatímná slovenská vláda v čele s Vavrem Škrabárom,
 5.XI.1618 — zemrel Eliáš Láni, slovenský básnik a prekladatel (nar. r. 1570),
 5.XI.1918 — v Lublině byla utvorená první polská Rada dělnických delegátů,
 6.XI.1893 — zemrel Pjotr Iljič Čajkovskij, ruský hudební skladatel (nar. 7.V.1840),
 6.XI.1917 — V. I. Lenin v Smolném u Petrohradu se ujal vedení Velké ríjnové revoluce,
 6.XI.1918 — mimofádný 6. všeruský sjezd Sovětu,
 6.XI.1923 — vypuklo Krakovské povstání,
 6.XI.1943 — Sovětská armáda za účasti 1. československé samostatné brigády v SSSR osvobodila Kyjev,
 7.XI.1917 — VELKÁ RÍJNOVÁ REVOLUCE,
 7.XI.1913 — narodil se Albert Camus, francouzský spisovateľ, nositeľ Nobelovy ceny (zem. 4.I.1960),
 7.XI.1918 — v Lublině byla utvorená prozatímní vláda Polské lidové republiky. Polsko získalo nezávislosť,
 8.XI.1942 — Lidová garda (GL) uvolnila z tábora v Janiszewu 500 zajatců,
 8.XI.1953 — zemrel Ivan A. Bunin, ruský realistický spisovateľ, vyznamenaný Nobelovou cenou (nar. 22.X.1870),
 9.XI.1818 — narodil se Ivan S. Turgenev, ruský spisovateľ (zem. 3.IX.1883),
 9.XI.1918 — zemrel Guillaume Apollinaire, vln. jménem Vilian Kostrowitzki, francouzský básnik, jeden ze zakladatelů moderní poezie (nar. 26.VIII.1880),
 9.XI.1918 — v Berlíně revoluční proletariát, jež vedl Karl Liebknecht, se uchopil mocí,
 9.XI.1953 — Kambodža získala nezávislosť,
 10.XI.1483 — narodil se Martin Luther, německý náboženský reformátor (zem. 18.II.1546),
 10.XI.1945 — vznikla Světová federace demokratické mládeže,
 11.XI.1673 — Jan III. Sobieský zvíťazil u Chocimi v boji s Turkami,
 11.XI.1873 — narodila se Anna Marie Tilschová, česká spisovatelka, národní umělkyně (zem. 18.VI.1957),
 11.XI.1918 — kapitulace Německa, konec I. svetové války,
 11.-16.1968 — V. sjezd PSDS,
 12.XI.1833 — narodil se Alexandre P. Borodin, ruský hudební skladatel (zem. 27.II.1887),
 12.XI.1888 — v Minneapolis (Minnesota v USA) vznikla první slovenský spolek, nazvaný Spolek Cyril a Metoděje,
 13.XI.1635 — v Trnavě bola otevřena universita,
 13.XI.1933 — zemrel Pavol Bujňák, slovenský filolog a lit. historik (nar. 24.IV.1882),
 14.XI.1778 — v Bratislavě se narodil Jan Nepomuk Hummel, hudební skladatel, klavírní virtuos a hudební pedagog (zem. 17.X.1837),
 14.XI.1878 — narodil se Leopold Staff, polský básnik a dramaturg (zem. 31.V.1957),
 15.XI.1670 — zemrel Jan Ámos Komenský (nar. 28.III.1592),
 15.XI.1848 — zemrel Andrej Braxatoris st., slovenský historik (nar. r. 1782),
 16.XI.1918 — v Maďarsku vyhlásili lidovou republiku,
 16.XI.1941 — začali bitvy o Moskvu, která skončila porážkou fašistických vojsk,
 16.XI.1943 — v bojích o město Ovruc v SSSR, osvobozené 1. samostatným československým partyzánským oddílem, padl velitel oddílu kpt. Jan Nálepka, posmrtně jm. Hrdinov Sovětského svazu (nar. 20.IX.1912),
 17.XI.1773 — narodil se Mihály Csoknai, maďarský realistický básnik (zem. 28.I.1805),
 17.XI.1918 — byla založena Komunistická strana Recka,
 18.XI.1883 — premiérou Smetanovy opery Libuše bylo po požáru znova otevřeno Národní divadlo v Praze,
 18.-22.XI.1945 — I. celopolský kongres odborových svazů,
 18.XI.1953 — zemrel František Votruba, akademik, pokrokový slovenský literární historik a kritik (nar. 13.IV.1880),
 19.XI.1438 — narodil se Wit Stwosz, řezbář, autor proslulého oltáře v mariánském kostele v Krakově (zem. kolem r. 1530),
 19.XI.1828 — zemrel Franz P. Schubert, rakouský hudební skladatel (nar. 31.I.1797),
 19.XI.1942 — sovětské dělostrelectvo zahájilo útok na fašistickou vojska v Stalingradu — Den sovětských dělostřelců,
 21.XI.1873 — zemrel Ludovít Zello, slovenský romantický básnik (nar. 7.VIII.1809),
 22.XI.1853 — narodila se Hermína Orfanidesová, slovenská poetka (zem. 28.V.1916),
 22.XI.1943 — byla vyhlásena nezávislosť Libanonu — státní svátek,
 22.XI.1963 — byl zavražden John Fitzgerald Kennedy, president USA (nar. 29.V.1917),
 23.XI.1942 — Sovětská armáda obklíčila u Stalingradu 22 německých divizí,
 24.XI.1918 — byla založena Komunistická strana Maďarska,
 25.XI.1853 — se narodil Józef Skultéty, redaktor, literární historik a správce Matice slovenské (zem. 19.I.1948),
 25.XI.1968 — zemrel Upton Sinclair, americký spisovatel (nar. 20.IX.1878),
 26.XI.1924 — byla vyhlášena Mongolská lidová republika — státní svátek,
 26.XI.1968 — zemrel Arnold Zweig, německý spisovatel (nar. 10.XI.1887),
 27.XI.1943 — byla vyhlášena ideově-programová deklarace Polské dělnické strany (PPR) „Za co bojujeme?“,
 27.XI.1949 — vznik Sjednocené lidové strany (ZSL),
 27.XI.1953 — zemrel Eugen O'Neill, pokrokový americký spisovatel a dramatik, nositeľ Nobelovy ceny (nar. 16.X.1888),
 28.XI.1820 — narodil se Bedřich Engels (zem. 5.VIII.1895),
 28.XI.1942 — začali pacifické Zamojska. Hitlerovci vydílili nebo vylezli do koncentračních táborů a do říše přes to tisíce lidí,
 28.XI.-1.XII.1943 — konference šéfů vlád SSSR, USA a Velké Británie v Teheránu,
 28.XI.1944 — zaujetím pozic u řeky Ondavy se skončila dukelská operace, zahájená 8. září 1944,
 28.XI.1958 — výročí vyhlášení autonomie rep. Čad,
 29.XI.1778 — zemrel Pavol Dolčal, slovenský pedagog, jazykovědec, autor výdečné slovenské mluvnice a prvního slabikáře (nar. 25.I.1700),
 29.XI.1831 — vypuklo Listopadové povstání,
 29.XI.1945 — vyhlášení Federativní socialistické republiky Jugoslávie — státní svátek,
 30.XI.1873 — narodila se Božena Benešová (roz. Zapletalová), česká realistická spisovatelka (zem. 8.IV.1936),
 30.XI.1940 — vznikla Stráž selská, později Selské batalióny (BCh),

**PEVNINA AFRIKY
SE PŘIBLÍŽUJE
K EVROPE**

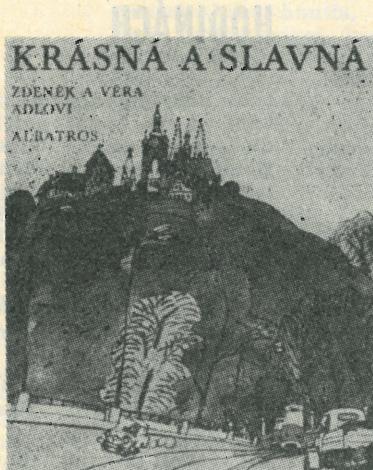
Západoněmecký geofyzik Ute Vetter zjistil na základě velmi presného měření, že každého roku se pevnina Afriky přiblížuje k Evropě o jedenáct centimetrů. Tento pohyb obrovské pevniny je prý způsoben zemětřesením, které v posledních letech poměrně často vystupuje v oblasti Středozemního moře.

MÚZEUM POD VODOU

Dno Ladožského jazera sa ponáša na originálne a nevšedné

múzeum starobylosti ruského severozápadu. Ceezí prechádzala totiž dakedy veľmi známa kupecká vodná cesta „od severu do južných gréckych krajov“. Vari iba takto si možno vysvetliť nálezy, ktoré tu nedávno našli. Expedícia potápačov totiž objavila nielen vraky starých korábov, ale aj zbrane rôznych dôb, mince, užité predmety a všeličo ďalšie.

KRÁSNÁ A SLAVNÁ

Zdeněk a Věra Adloví vydali v nakladatelství Albatros velmi zajímavou knihu o Praze, již nazvali Krásná a slavná. Je to jakýsi vševed, který poutavě hovoří o hlavním městě ČSSR, o jeho životě od nejstarších dob až po dnešek. Kniha je určena pro mladé čtenáře a autoři velmi vtipně spojili zábavu s poučením. Ilustrace Jindřicha Kovářka velmi názorně doplňují text. Myslíme, že kniha zaujmé nejenom mládež, ale i rodiče.

Národné výbory sú základnou formou účasti pracujúcich činnosť a stúpla ich autorita. Avšak súčasná etapa rozvoja národných výborov v živote krajiny a bude tomu slúžiť zaverečneniu výkonných orgánov národných výborov.

VŠETKÝM KRAJANOM!

9. decembra t.r. sa v celom Poľsku budú konať voľby do národných výborov. Obraciame sa na všetky krajanke a krajanov, aby v predvolebnom období sa aktívne zapájali do brigádických práce organizovaných našou Spoločnosťou a do všetkých akcií organizovaných v našej oblasti. Zároveň vyzývame všetkých, aby si čestne splnili svoju občiansku povinnosť a hlasovali hromadne a slávnostne v ranných hodinách.

Sme presvedčení, že tak počas predvolebnej kampane, ako aj 9. decembra naše klubovne budú slávnostne vyzdobené predvšetkým heslami podporujúcimi program Frontu národnej jednoty.

PREDSEDNÍCTVO ÚV KSČS

Krakov, dňa 28. októbra 1973

V ZÁUJME CELKU

Národné výbory a ich výkonné orgány sú, ako vieme, neodlučiteľnou a základnou súčasťou zriaadenia. Ako základná jednotka štátnej administratívy a riadenia sú jedným zo základov socialistickej demokracie.

Stačí ak spomenieme, že veľké percento výrobnej a investičnej pôsobnosti a také oblasti nášho života ako osvetva, kultúra, zdravotná ochrana, služby v širokom zmysle tohto slova, bytové stavebnictvo a politika pridelovania bytov, obchod a zásobovanie, poľnohospodárstvo, značna časť poľnohospodársko-spracovacieho priemyslu, ochrana verejného poriadku, to všetko sú najdôležitejšie, hoci ešte nie všetky oblasti, ktorých riadenie patrí do kompetencie národných výborov a ich výkonných orgánov.

Od práce národných výborov závisí teda vo veľkej miere uskutočnenie základných smerníc spoločensko-hospodarskej stratégie načrtnej na 6. zjazde PZRS.

„Národné výbory, — povedal Edward Gierek na I. celoštátnnej stranicej konferencii, — by sa mali starať o všetky spoločenské otázky, o stvárvnanie socialistických medzičudských vzťahov, o odstraňovanie negatívnych javov. Hlavný front boja s týmito javmi prebieha v závodoch, obciach a na území miest, práve tam, kde sa nachádza základné pole pôsobnosti miestnych orgánov štátnej moci.“

Naposlasy sú realizované ďalšie zmeny, ktorých účelom je dosiahnutie jednotnej organizačnej štruktúry národných výborov a zároveň upevnenie ich výkonného aparátu na okresoch a vojvodstvách.

„Reforma štruktúry orgánov štátnej moci, — povedal Edward Gierek na Konferencii — iba vytvorí podmienky pre pozdvihnutie úrovne vedenia a riadenia,

ako aj pre prehlbenie socialistickej demokracie. O skutočnom pokroku rozhodne práca novovytvorených okresných a vojvodských orgánov, ako aj postavenie novozvolených národných výborov.“

Skúsenosti nadobudnuté v období trvania obcí (gmin) dokázali, že oddelenie riadiacich a kontrolných funkcií od funkcií výkonných je účelné a správne. Avšak „pre pozdvihnutie úlohy národných výborov a zlepšenie ich pôsobnosti je nevyhnutná dôvera, pomoc a konkrétna kritika zo strany spoločnosti. Práve okolo týchto otázok treba zaskupovať aktivitu voličov“ — povedal Edward Gierek.

Vieme už kde sú volebné obvody, kde budeme hlasovať. Poznáme kandidátov do národných výborov všetkých stupňov. Stretili sme sa s nimi na predvolebných konzultáciách. V celom Poľsku, teda aj na území obývanom našimi menšinami, kandidáti sú tí najlepší z najlepších, stranici a nestranici, ľudia spoločensky angažovaní, vzorní pracovníci a vzorní roľníci, medzi nimi aj naši krajania.

V záujme nás všetkých je, aby naša účasť vo voľbach bola všeobecna. Sme presvedčení, že naši krajania, tak ako vždy doposiaľ, pôjdu k volebným urnám a odovzdajú svoje hlasy na kandidátov Frontu národnej jednoty. Týmto spôsobom budeme manifestovať našu podporu rozhodnutiam I. celoštátnnej stranicej konferencie, uzneseniam 11. pléna UV PZRS, programu 6. zjazdu Poľskej zjednotenej robotníckej strany.

Naše hlasy budú dôkazom vedomia, že voliac kandidátov FJN hlasujeme na lepsí zajtrajšok nás všetkých. Sme si však vedomi aj toho, že tento zajtrajšok si musíme vypracovať vlastnou, poctivou pracou.

PREDVOLEBNÝ ROZHOVOR S PREDSEDOM ONV V NOVOM TARGU

Po zhodnotení doterajších výsledkov, s konkrétnym programom pôsobnosti v najbližších rokoch pôjde Novotargský okres k voľbám do národných výborov, bude voliť predstaviteľov, ktorí budú mať podstatný vplyv na realizáciu tohto programu. O týchto dôležitých témeach som sa rozprával so súdrom Gawlasom, terajším predsedom Okresného národného výboru v Novom Targu. Hovorili sme o úlohamach národných výborov, a náčelníkov obcí, a nevyhnutnosti udržiavania členmi národných výborov stáleho styku so spoločnosťou a o tom, aby sa tieto styky neobmedzili iba na prenášanie postulátov, ale boli aj činiteľom, ktorý mobilizuje obyvateľstvo pre realizáciu úloh ustálených pre svoju oblasť. Veľa miesta v tejto diskusii sme venovali rozvoju Spiša a Oravy.

* * *

Celý Novotargský okres má obrovské rezervy v oblasti hospodárskej aktivizácie. Uznesenie Vojvodského národného výboru v Krakove zo septembra 1973 upresňuje aj tie úlohy, ktoré sú najbližšie oči. Čítame: „V súvislosti s nedostatočným tempom hospodárskej aktivizácie oblasti Spiša a Oravy — Okresný národný výbor podnikne účinné opatrenia, aby zaistil plnú realizáciu rozhodnutí VNV (zo dňa 12. mája 1969) týkajúcich sa všeobecného rozvoja a priestorového obhospodárenia Spiša a Oravy; predovšetkým obráti pozornosť na plnejšie využitie nadbytkov pracovných sôl pomocou tvorenia nových

O RADNIČNÍCH HODINÁCH

K nejednodotnejším pamätkám mesta Lodzi patrí radnice, postavená v klasickom slohu počas minulého stoletia. Stavba bola zahájena v roku 1826 a za rok již radnice stála. Avšak vylepšovanie jejho vzhľudu trvalo niekoľko let. Dne 11. marca roku 1829 doporučila vojvodská komisia obvodnému komisáriu, aby našiel hodináre, ktorí by umiestili na radnici hodiny, dar F. Schlossera, pôvodne do Lodzi z Varšavy. V Lodzi ani v okolí sa však takový hodinár nenašiel. V roku 1832 bolo dojednávanie s hodinárom Karolem Lewandowským z Poděbrad, ktorý však hodiny na věži neumiestnil a smlouvou zrušil. Teprve v roku 1834 je instaloval M. Strangos. Spojil také dva vel-

ké ciferníky s kovovými číslicami a zvonky evangelického sboru a tak hodiny bily. Za túto prácu obdržel 944 zlatých. V roku 1873 podepsal hodinár E. Schraeter smluvu, v ktorej se mestu slavosťne zavázal, že bude hodiny pravidelné natahovať, mazat a dle potreby opravovať, aniž by za to zádal ďalšie, než dohodnuté odmeny. Tato odmena činila ročne 150 zlatých. Po smrti E. Schraetera prevzal povinnosť jeho syn Karol a po nem od roku 1860 jeho vnuk.

V roku 1888 mestský staviteľ Hilary Majewski provedol vnitřnú prestavbu radnice. Při této príležitosti nadstavil věž a v nástavbe umiestil dva zvony k hodinám. Za 1. svetové války bol z pruského letadla shoden granát, ktorý poškodil prúčelí radnice a hodiny ve věži. Radnice bola opravena, ale magistrát se prestúpil do budovy dřívější řemeslnické školy. V roku 1919 byl založen Archívní úrad města Lodzi a od roku 1926 byl umístěn v

„radniči s hodinami“. Od roku 1934 až do dneška pečuje o radniční hodiny Stanisław Ulankiewicz, zaměstnanec Archívního úřadu, který je již v duchodu a ačkoliv je velmi starý, denodenně přesně ve dvacát hodin vystupuje do věže a natahuje hodiny. Skutečnou konzervaci hodin provádí Řemesnická komora. Tedy hodiny na radniční věži v městě Lodzi již 138 let odměňují čas; kromě dvou nedlouhých přestávek, než byly opraveny po 1. a 2. světové válce.

ZBIGNIEW TOBJANSKI

KRAJANIA! NEZABUDNITE SI PREDPLATIŤ ŽIVOT NA ROK 1974! ZISKÁVAJTE NOVÝCH PREDPLATITEĽOV!

na riadení a vedení rozvoja krajiny. V období po 6. zjazde sa zlepšila ich kladie nové, vyššie požiadavky. Preto budeme pozdvihovať význam návadzana reforma smerujúca k prehlbeniu socialistickej demokracie, ako aj

EDWARD GIEREK

pracovných príležitostí, ako aj lepšie využitie miestnych klimatických a prírodných podmienok pomocou rozvoja siete rekreačných služieb celostátneho významu, čo bude dodatočným prameňom prijmov miestneho obyvateľstva."

Cieľom tejto základnej úlohy, ktorú musí realizovať novotarský Okresný národný výbor, je rozvoj celej novotarskej zeme, čo zároveň bude mať za následok ďalší spoločensko-hospodársky pokrok a zlepšenie sociálno-existenčných podmienok obyvateľstva. Cestou k tomuto cieľu je v tomto okrese ďalší dynamický rozvoj turistiky, rekreačie a kúpeľnej liečby v opredí o existujúce miestne klimatické a prírodné podmienky. Rozvoj poľnohospodárskej výroby so zvláštnym príliadnutím na živočíšnu výrobu. V tejto oblasti sa Novotarský okres má čím pochváliť, lebo už roku 1973 splnil úlohy v chove plánované do konca roku 1975. Konečne okresný národný výbor musí vo svojej činnosti vziať na zreteľ rozvoj priemyslu na tomto území, predovšetkým umeleckého a ľudového, zodpovedajúceho podmienkam prírodného prostredia.

Súdruh Gawlas, predseda ONV v Novom Targu povedal: „kto počíta iba s hrnčekom nič neurobi“. Príklady netreba hľadať príliš ďaleko: vo Veľkej Lipnici boli objavené ložiská piesku, tak vyladávaného na tomto území. Chcú založiť baňu, čo sa im vyplatí, lebo dnes iba za jeho dovoz zdáleka platia 200 zl za 1 m³. Nemala by Jablonka pouvažovať o založení vlastnej tehelne?

Zdá sa však, hoci súdruh Gawlas položil dôraz na otázku vlastných prostriedkov, že v okresnom meradle, popri uvoľňovaní ďalších rezerv, v čom na poprednom mieste budú hlavné obecné národné výbory, bude treba sa postarať aj o ústredné a vojvodské dotácie zabezpečujúce všeobecný plán rozvoja novotarskej zeme, ako aj získať dodatočné sprácovacie možnosti. V prípade Novotarského okresu nie je to otázka „dať sa vydržiavať“ lebo predsa poskytuje služby celej krajine napr. v oblasti turistiky.

V širokej konzultácii s kandidátmi do národných výborov rôznych stupňov sa hodnotí aj prácu doterajúcich členov národných výborov. Medzi mnohými menami vyznamenávajúcich sa členov národných

výborov sme prečítali aj mená činiteľov KSCaS. Ako príklad uvádzame niekoľko najzaslužitejších: Ján Kovalík z Dolnej Zubrice, člen MV PZRS v Jablonke, Silvester Moš — prvý tajomník MV PZRS v Lopošnej, František Chalupka — nestranič z Novej Belej a mnoho iných. Takéto hodnotenia treba robiť nielen pri príležitosti volieb, môžeme iba dúfaj, že budú každročnou tradíciou.

Súdruh J. Gawlas, doterajší predseda ONV v Novom Targu, chce pri príležitosti volieb prostredníctvom Života povedať tieto slová: „Občania Spiša a Oravy, prejavili veľa aktivity a samostatnosti v realizovaní rôznych spoločensko-hospodárskych problémov. Chcel by som, aby táto aktivity rástla, lebo ešte stále je tu veľa problémov, ktoré v rámci programu rozvoja Spiša a Oravy, ako aj celého okresu treba riešiť. Z rozličných úloh spomieniem také, ako priehradna na Spiši, ktorej výstavba začala roku 1975 a popri nej mnohé turistické podniky. Chceli by sme konečne vyriešiť otázku výstavby okružnej cesty cez Spiš (Jurgov — Repiská — Lapša — Lapšanka), ktorá sprístupní nové, zaujímavé turistické oblasti. Pre Oravu sú potrebné mnohé nové pracovné príležitosti. Odevné družstvo v Jablonke je lastovičkou oravských potrieb v tejto oblasti, hoci už v máji roku 1974 začala výroba. V Čiernom Dunajci bude závod mäsiarskeho priemyslu, ktorý poskytne 800 pracovných príležitostí. Musí sa myslieť na nové centrum Jablonky — a projekt je už zvolený (II. cena v súťaži). Slovom potrieb a úloh je veľa, a tie ktoré sú plánované treba splniť v termíne. Volebný program môže byť iba reálny.“

Realita volebných programov predpokladá nielen splnenie plánovaných úloh, ale vzbudzuje v spoločnosti vieri v účinnosť našej pôsobnosti, mobilizuje všetkých ku každodennej efektívnej práci, ktorej celok sa mení na viditeľné a cititeľné efekty. Novotarský okres je okresom veľkých potrieb a novozvolené národné výbory budú tu mať pole pôsobnosti a možnosti dokázať smelosť v strategických predpokladoch rozvoja oblasti.

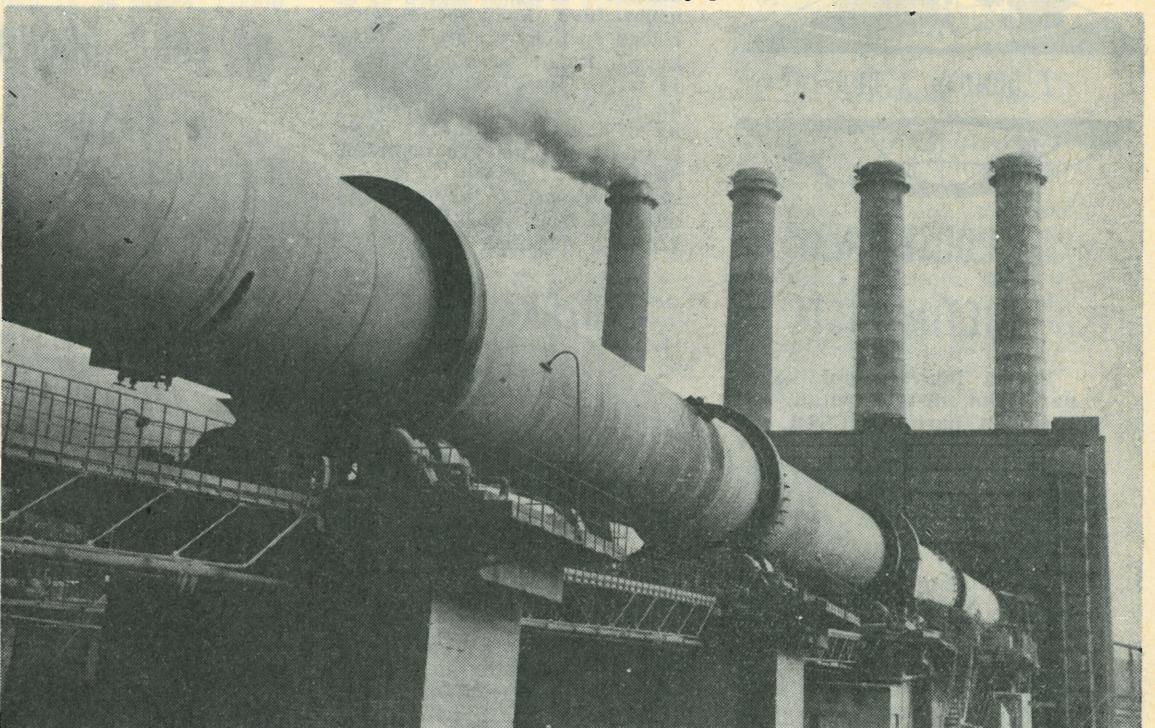
M. KAŠKIEWICZ

Poprašovač s vlastným pohonom, ktorý skonštruoval Józef Jarząbek z Bialeho Dunajca

Snímky: CAF

Celkový pohľad na cementáreň Chelm II

PODIVUHODNÁ PRÍRODA DALEKÉHO VÝCHODU

Tiger a bieda medveď... Obyvateľ tropických a subtropických oblastí — a druhý zasa dávny obyvateľ kraju za polárnym kruhom. Zdalo by sa, že môžu byť susedmi hámam len v zoologickej záhrade. Prítom obaja obývajú ďaleký východ Sovietskeho zväzu, ako keby stelesňovali kontrasty tamnejšej prírody. Ďaleký východ je kraj zriedkavej rôznorodosťi. Príklady sa tu stretávajú takmer na každom kroku. Ohnivé potoky lávy prúdiace po zasnežených svahoch sopiek; horúce podzemné vody Kamčatky, umožňujúce aj v zime, v najkrutejších mrazoch pestovať ovocie a zeleninu; mohutné prírodné fontány predierajúce si cestu cez kamenitú pôdu. Údolia gejzírov; prudké horské potoky a veľké, široké rieky... Ďaleký východ disponuje obrovskými zdrojmi tepla, ktoré sú v horúcich podzemných vodách. Už sa začínajú využívať najmä v kolchozoch, sanatóriach a zeleninárskych skleníkoch na Cukotke, Kamčatke a v magadanskej oblasti. Roku 1967 na Kamčatke dali do prevádzky aj prvú geotermálnu elektráren v Sovietskom zväze.

GRUNWALDSKÝ KRÍZ PRE HRDINSKÚ OCHOTNICU

14. októbra 1. r. konala sa v Ochotnici v Novotarskom okrese mnohotisícová manifestácia, počas ktorej prvý tajomník VV PZRS v Krakove Józef Klasa odovzdal tejto obci Grunwaldský kríz III. triedy, udelený Štátnej radou za nezložný posluh jej obyvateľov v rokoch nacistickej okupácie, za hrdinstvo, bojovnosť a vlasteneckosť. Pri pomníku, ktorý symbolizuje vojnovú tragédii Ochotnice, sa okrem jej obyvateľov zhromadilo niekoľko tisíc občanov Novotarského okresu, medzi nimi veteráni II. svetovej vojny, vojaci Poľskej armády, členovia ZBoWiD, partizáni AL, BCh, AK z celého Podhaľa, mládež. Manifestácie sa zúčastnili predstaviteľia vojvodských stranických a štátnych orgánov, generálneho konzula ZSSR v Krakove Lev Vachramiejev, hospodári Novotarského okresu a legendárny bývalý veliteľ sovietskej partizánskej skupiny v Gorcach Ivan Zolotar.

Ochotnica, jedna z najdlhších a najväčších dedín v Poľsku (dlhá 24 km, 5300 obyvateľov), bola v rokoch druhej svetovej vojny strediskom silného partizánskeho hnutia. Hneď po skončení septembrovej kampane r. 1939, miestne obyvateľstvo sa postavilo na odpor voči okupantom a začalo organizovať ozbrojené odbojové hnutie. Bojovali a odporovali fašistom všetkými možnými spôsobmi. Neodovzdávali kontingenty, unikali vývozu na nútenej práce do Nemecka, poskytovali prístrešie a útulok poľským vojakom a dôstojníkom, mnohým rodinám vysídleným z územií pripojených k ríši, poskytovali širokú pomoc početným partizánskym oddielom AL, BCh, a AK. Už na rozhraní rokov 1939/40 začali organizovať tajné vyučovanie na úrovni základnej školy a neskôr na úrovni strednej školy.

Začal krutý boj. V mnohých zrážkach z nacistami hynuli partizáni a spolupracujúci s nimi obyvatelia Ochotnice. Neobyčajne aktívne činnosť vyvýjali na tomto území oddiely sovietskych partizánov pod velením plukovníkov Ivana Zolotara a Piotra Perminova, ktorým Ochotničania poskytovali všeobecnú pomoc. V dňoch 18—20. októbra 1944 došlo teda k ťažkej bitke sovietskych a poľských partizánov s nacistami, zvanej „Ochotnic-

ka bitka“, v ktorej nepriateľ utržal tažké straty.

Fašisti sa mnohokrát snažili zlomiť odpor obyvateľov a používali kruté represálie. K veľkej tragédii došlo 23. decembra 1944, keď silné oddiely gestapa, SS a žandárov začali masakru bezbranného obyvateľstva. Tento deň prešiel do dejín ako „krvavý ochotnický štedrý večer“. Z rúk fašistov zahynuli vtedy 54 osoby, v tom 21 žien, 19 detí a 14 mužov, hlavne starcov. 37 ľudí bolo zaživa upálených.

Pamäti nacistických obetí bol v Ochotnici odhalený pomník, predstavujúci ženu-matku s dieťaťom na rukách, s týmto nápisom: Obetiam hitlerovského fašizmu — poľským a sovietskym partizánom, hrdinským bojovníkom o ľudové Poľsko — Novotarskú zem na 20. výročie ľudového Poľska.

Hneď po oslobodení obyvateľia Ochotnice pristúpili k znovuvýstavbe svojej dediny, ktorá z chudobnej a zaostalej sa stala dedinou modernou. Ochotničania sa aktívne zúčastňujú svojpopomocných prác: postavili 6 základných škôl, 4 železobetónové mosty, 25 km ciest, zdravotné stredisko atď. Preto pri príležitosti vyznamenaní Ochotnice Grunwaldským krížom, mnohí obyvatelia tejto obce obdržali zlaté a strieborné odznaky Za zásluhy pre krakovskú zem.

neskoro. Z roka na rok sa úroveň športu zvyšuje, preto aby dosahoval nejaké slušné výsledky, pestovanie športu treba začínať čo najskôr, už vo veku 8–10 rokov.

F. a J. Paciga: — Výstava kultúrneho domu vám môže aspoň čiastočne vyriešiť niektoré potreby.

J. Petrášek: — Áno, lebo popri tom sa postaví aj bázén a telocvičňa. To je záťaľ všetko, s čím môžeme v najbližšom čase počítať.

F. a J. Paciga: — Môžem nám povedať aspoň pár slov o vašom klube a jeho úspechoch?

J. Petrášek: — Klub založil roku 1950 kr. Jozef Kapolka. Zo začiatku mal 20 členov. Za toto obdobie sa v ňom vystriedalo niekoľko vedúcich, ktorími boli: J. Surma, J. Lukáš, V. Surma, V. Kovalčík, F. Paciga a ja. Prvý väčší úspech dosiahol roku 1965, keď krempašskí volejbalisti vyhrali turnaj v Čiernom Dunaji. Neuplynulo veľa času a už mali ďalšie tri poháre. Roku 1971 sme postupili do druhej triedy, v ktorej sme vlni skončili na 4. mieste. Roku 1972 sme sa zúčastnili celopolskej súťaže o Pohár Dzienika Ludového a obsadili sme 4. miesto. Celkovo naše mužstvo vybojovalo 14 pohárov, z toho 2 putovné, a celý rad diplomov a iných odmen. Na záver ešte jedno. Už tri roky udržujeme živé športové styky s klubom Slavoj zo Spišskej Belej v ČSSR.

F. a J. Paciga: — Ako vieme si aktívnym členom našej Spoločnosti. Ako hodnotiš Život, ako propagátora športu a telesnej kultúry?

J. Petrášek: — Som presvedčený, že všetko, čo Život o tejto otázke píše, naša mládež priam hľadá. Zdá sa mi však, že je toho ešte málo, že by sa malo publikovať viac materiálov o význame telesnej výchovy a športu pre zdravie človeka.

F. a J. Paciga: — Ďakujeme za rozhovor, a želáme krempašským športovcom ešte viac úspechov.

Na snímke dolu; krempašské volejbalové mužstvo a jeho trofeje. Z ľava doprava: A. Krištofek, J. Krištofek, F. Kačmarčík, J. Kačmarčík, V. Griguš, F. Lorenc a J. Petrášek — vedúci.

Tekst a foto F. a J. PACIGA

KLUBOVNE KSČsS NA ORAVE

Redakcia Života obdržala naposledy list od jedného z našich krajanov na Orave, ktorý o.i. píše:

— Jedným z problémov, ktorími sa v poslednom čase musíme zaoberať a ktoré nám robia starosti, sú naše niektoré klubovne. Skončila doba prenajmu a niektoré klubovne bolo treba prestaňovať do iných miestností. Tak napr. v Oravke prevzal klubovňu kr. predsedza Jurčáka, v Malej Lipnici je klubovňa tak isto na novom mieste u kr. Tokára, zase v Kičoroch bola presťahovaná do jednej z našich krajaniek. Zatiaľ ešte nie je vyriesená otázka klubovne a úradovne OV KSČsS v Jablonke, ktoré boli doteraz u kr. Panianka, nakoľko sa nenašli ešte vhodné miestnosti. Myslím, že by celá vec bola jednoduššia, keby nám v tom viac pomohol kr. tajomník ÚV, ktorý predsa často býva na Orave.

Chcel by som zdôrazniť ešte jednu otázku. Ide o premietanie slovenských filmov, o ktoré je na Orave veľký záujem. A zatiaľ nás premietacie prístroj stojí stále nevyužitý. Je to otázka

pomerne súrna, lebo nastala jeseň, ktorá spolu so zimou je pre to najvhodnejším obdobím. Myslím, že stojí za to, aby sa s premietaním filmov, a teda so zaujímavou a zároveň príťažlivou formou osvetovej činnosti poponáhať. Škoda každého dňa.

K.J.
(meno a adresa v redakcii)

SPOMIENKY NA DOVOLENKU

Už dlhšiu dobu moje myšlienky putovali po Slovensku. Preto len čo sa naskytla prvá príležitosť, rozhodol som sa osobne vybrať za nimi. Vyzbrojený dobrou náladou, turistickou mapou a cestovným vakom s najnutnejšími osobnými vecami, pobral som sa na pohraničný prechod v Nedeci. Kontrola osobných dokladov prebehla rýchle a tak sa môj výlet mohol začať.

Zaúmienil som si navštíviť pohraničnú oblasť slovenského Spiša, preto prvým bodom môjho zájazdu mala byť Stara Lubovňa. Už sa zverejievalo, keď som nasadol do autobusu, z ktorého som cestou pozoroval najbližšie okolie. Bolo už dosť dávno po žatve, čomu nasvedčovali veľké stohy slamy vypínajúce sa vysoko po polia. Ďaleko na lúkach bolo vidieť stáda pasúcich sa červeno-bielych kráv, od ktorých doliehal cengot spiežovcov. Obrovské lány polí boli zaorané, sem tam ešte družstevníci rozosievali umelé hnojivá. Na svahoch niekedy pútali zrak jedinelé vozy, do ktorých boli zapriahnuté dve kravy.

Všetky väčšie a menšie dedinky, cez ktoré sme prechádzali, boli čisté a pekné upravené. Mnohé z nich sa podobajú našim obciam, rozdiel je snad iba v detailoch stavieb jednotlivých domov a vo väčšom počte televíznych antén, ktorých som tu zbadal veľmi veľa. A ešte jedno. Vedľa mnohých domcov stáli osobné autá. V každej obci sú moderne vybavené obchody, v mnohých sú menšie podniky zamestnávajúce miestnych obyvateľov.

Už zďaleka pred Starou Lubovňou vidieť zrúcaniny starého hradu, v ktorom je dnes zaujímavé múzeum. Stred mesta zdobí množstvo kvetov. Pozornosť púta veľký obchodný dom a niekoľko pamätnkových budov vedľa námestia.

Moja ďalšia cesta viedla do Podolinca. Opäť sa mi pred očami objavili široké družstevné lány. Sem-tam bolo vidieť skupiny brigádnikov, ktorí spolu s družstevníkmi zberali zemiaky. Podolinec, kedykrátko kráľovské mesto, je dnes moderný mestský strediskom. 5000 jeho obyvateľov pracuje v miestnych podnikoch, mnohí dochádzajú do susedného Kežmarku a Popradu. Turistickou zaujímavostou mesta sú staré mestské obranné mury, dva kostoly a radnica z XIII stor. Hlavou ulicou dostal som sa do novej štvrti, kde sa buduje moderná nemocnica. Na hlavnom námestí stojí pekne vyzdobený pamätník hrdinov SNP a padlých sovietskych vojakov. K pozoruhodnému objektom patria tunajšie pekné športové areály a štýlová vináreň v podzemiaciach radnice.

Z Podolinca vyrazil som na Vyšné Ružbachy, známe slovenské kúpeľné stredisko. Hoci turistická sezóna už uplynula, kúpele nadálej žili veľmi rušným životom.

Posledným bodom môjho výletu sa stal Poprad a jeho okolie. Z okien motorového vlaku spozoroval som po oboch stranách množstvo nových budov, nové a nové závody, ktoré spolu tvoria veľký priemyselný komplex

O tomto kostolíku sme obšírne písali v augustovom čísle 1972, na 10 strane, v článku Tribš. — redakcia.

TRIBŠ

Najväčšou umeleckou pamätkou v Tribši je drevený kostolík vybudovaný okolo roku 1567. Minulý rok národný podnik pre konzerváciu pamiatok z Kraková začal generálnu opravu tohto kostolíka; urobili novú podmurovku z kameňov, vymenili 30 cm drevené bály, pokryli šindľom celú strechu a steny kostolíka. Vybudovali aj Boží hrob, ktorý bol rozobratý. V lete tohto roku bude obnovená aj polychrómia interiéru. Kostolík v Tribši je vzácna historickou pamätkou Spiša — turistov a rekreantov, ktorí pridu na Spiš v lete odpocívať pozývame, aby ho navštívili.

Severín Vaksmundzky

PÁRAČKY

Kežmarok — Poprad. Z najvýznamnejších podnikov stáci vymenovať trebars kežmarský Tatrafan, popradské chemické závody, skrutkáreň, známu vagónku atď. V lesku slnka žiarí kupola zimného štadióna, vedľa ktorého je aj pekný letný štadión. Na obzore, celkom nedaleko týčia sa vysoko nádherné tatranské kočiare. Hore, na Štrbskom plese, je rozložený obrovský športový areál — skokánske mostíky, zjazdovky, bežecké trasy, ťažové plochy a pod., no a samozrejme hotely, turistické nocľahárne a rôzne gastronomické podniky.

Všetko čo je dobré, rýchlo končí. Aj moja dovolenka rýchlo uplynula a musel som sa poberať domov. Spiatočná cesta viedla cez Maguru, od kiaľ sa rozprestiera prekrásny výhľad na Tatry a celé Zámagurie, do Spišskej Starej Vsi. Ešte iba kontrola dokladov na colnicu a opäť som sa ocitol v Poľsku, a to zrovna pred krásnou pamätkou obrannej architektúry — Nedeckým zámkom. Stoji si nadalej na vysokej skale — pevný, hrudý a akoby začudovaný — ako keby sa díval všetkým zmenám, ktoré v posledných rokoch prebiehajú na Spiši.

Na záver ešte jedna poznamka. Počas rozhovorov s príbuznými a známymi, ktorí som na svojich turistických potulkach stretol, zistil som, že sa veľmi zaujímajú o činnosť našej Spoločnosti, tešia sa z našich úspechov, čítajú nás krajanský časopis Život a sú s ním veľmi spojní, ba existuje hodne záujemcov, ktorí si ho chcú ešte predplatiť.

F. PACIGA

ZAMAGURSKÝ MERESJEV

Naďažda sa Andrej Kuc a pochádza z Lechnice, ktorá patrí medzi najstaršie obce Zámagurie v Popradskom okrese. Obec leží na severovýchodných hraniciach Spiša, nedaleko hraničného Dunajca. Na vyšom konci tejto obce, za vodou, stojí dodnes drevený domček, v ktorom sa narodil tento zamagurský hrdina, ktorý prešiel fažkou životou školu a už od detstva znenávidel fažmus.

V fažkých podmieneckach vyštudoval za akademického maliara a reštaurátora. Keď prišla druhá svetová vojna povesil štetec s paletou a farbami na klinec. Pochopil, tak ako mnoho ďalších, že jeho miesto je v odboji proti zúriacemu fažizmu. Prešiel pyrotechnickou školou, naučil sa majstrovský narábať výbušinami. Ako skúsený a nebojáčky pyrotechnik pripravil nepriateľovi nejednú prekážku.

Košice. Drevený kostolík z Koznáhovic — stav po prestavaní a konzervovaní

ku, nejedno prekvapenie a zneškodnil nespočetné množstvo min a minových polí. Šťastie prialo tomuto hrdinovi, až raz... Pri prechode frontu v okolí Levíc, Hrona, kde boje trvali dlhší čas, Nemci stáčili zamínať svoje predpolia. Nepriateľ ustúpil, no smrť zo zamínačových polí nadalej číhala. Keď sa nás zamagurský Meresjev — Andrej Kuc vrátil z tvrdých partizánskych bojov o Vrútky, Martin, a Červenú skalu, stal sa svedkom prípadu, ako päťročnému chlapčekovi výbuch odtrhol obe rúčky a zranil tvár. Preto sa rozhodol odstrániť všetky miny a streliivo v piatich obciach pri Banskej Štiavnici, kde odmínoval aj most. Aj občania v Kláštore, v Žiariskom okrese, po prechode frontu na jar roku 1945, nemohli obrábať polia, lebo boli zamínané. Lechnický hrdina sa podujal na túto nebezpečnú a ťažkú úlohu. Zradné blato a vetrom naviate lístie zavinili, že nezbaladal, aj napriek všetkej opatrnosti, nemeckú našľapnú minu. Mína vybuchla a zranila mu obe nohy, ktoré mu lekári museli amputovať. Krutý osud ho zastihol v najlepších rokoch. Lenže mal pevnú Meresjeovskú vôľu a tak nezľomilo. Rany sa po čase zahojili. Naučil sa chodiť o paliciach, potom už bez palíc a dnes sa dokáže vyšplhať po rebríku alebo zatačovať. Dnes sa už môže venovať opäť reštaurátorstvu a maliarstvu.

Zreštauroval už veľa pamiatok: nástenné maľby v Samoríne, Žehre, Haliči, Košiciach, v Kežmarku na hrade, na Oravskom hrade, v Banskej Bystrici. Pracoval na obnove kultúrno-historických objektov v Dechticiach, Červenom Kameni, na hrade v Hlohovci. Obnovil prenosné artefaktá pre Galériu v Bojniciach, pre Banské múzeum v Banskej Štiavnici, pre múzeum v Košiciach, Poprade, obnovil kostol v Partizánskom, Tvarožnej, Novej Lúbove, v Spišskej Starnej Vsi. Zreštauroval zvonici a radnicu v Kežmarku, zvonici vo Vrbove. V Červenom Kláštore obnovil slnečné hodiny, barokové sedile z kostola a pravdepodobne bude obnovovať aj interiér gotického kláštorného kostola. V pláne má aj obnovu kaštieľa v Strážkach. Andrej Kuc má neobyčajnú chuť do práce. Nedokáže sedieť so založenými rukami. Je to človek plný energie, a životného optimizmu. Človek by neveril vlastným očiam, čo všetko dokázal urobiť hrdina bez nôh. Je to žiarivý príklad, ako človek môže prekonáť sám seba.

Za vojenskú činnosť bol A. Kuc z Lechnice vyznamenaný československým vojnovým križom a Radom I. triedy. A kto bližšie pozná tohto umelca, zaslúžilého odbojára, ten pochopí, že mu tieto vyznamenania právom patria.

O svojej reštaurátskej práci hovorí: Má pamiatočky rád, vracam im zdravie a budem pracovať dotal, po kiaľ budem môcť. Som hrdý na to, že naša spoločnosť mi zverila zodpovednú prácu pri zachrane pamiatok.

FRANTIŠEK SOSKA

Moderný vysokovýnosný sad to je sad s veľkou plochou. Je známe, že keď chceme získať jablko prvej kvality, treba v sade počas vegetačného obdobia urobiť vyše desať postrekov. Moderné sadárstvo znamená zmechanizovanie mnohých pracných úkonov, na ktoré si v malom sade nemožno dovoliť. K takýmto záverom došli mnohí sadári v Krakovskom vojvodstve. V Nowosączskom okrese vznikli prvé v Poľsku združené sady. Zachádzajúce súkromné vlastníctvo a využívanie pôdy jednotlivými rolníkmi, boli založené sady vysadené jednakými odrodami, v ktorých všetky ošetrovateľské práce sa robia spoločne. Zároveň budujú tam spoločné úschovne ovocia, zakladajú v celom sade zádažovacie zariadenia, na ktoré by si majiteľ hektárového sadu nemohol dovoliť. Vo väčších úschovnach ovocia náklady súvisiaci s ich uskladňovaním sú menšie ako v malých. Dalo by sa povedať, že v združenom sade niekoľkí majitelia malých záhrad hospodária tak, ako sa hospodári vo veľkých intenzívnych tovarových sadach.

ZAUJÍMAVOSTI

STO TISÍC HEKTARU
ODVODNENÉ PÚDY

V kvítnu 1972 bol v Krakovskom vojvodství odvodnený stotisíc hektar orné pôdy. Pokud jde o melioraci, má zemědělství na Krakovsku ještě velké požadavky. Zhruba na 340 000 hektarech pôdy nutno provést regulaci vodních pomérů a nejméně 60 000 hektaru luh vyžaduje melioraci. Celkom tedy v Krakovském vojvodství nutno provést meliorační práce zhruba na 400 000 hektarech polí a luh, tedy čtyřinásobek toho, co již bylo vykonáno.

Meliorace je kromě hnojení umělými hnojivami jedným z nejdôležitejších činitelov ovlivňujúcich výnosnosť polí. Umělá hnojiva používa na pôdach s neupravenými vodními pomermi prinášejí nepatrny užitek.

V období mezi svetovými válkami bolo odvodnené ne- celých 15 000 hektárov orné pôdy a za války i toto skromné množstvo drenáži bylo zničeno. Stačí když si uvědomíme, že lidové Poľsko na celém Krakovskou zdědilo sotva sedm tisíc hektáru pôdy s drenážemi.

Dne 7. října t.r. usporádal Vojvodský národní výbor v Krakově a Svaz inženýrů a techniků — meliorantů u přiležitosti stotisíčího odvodneného hektáru orné pôdy v krakovské oblasti vědeckou radu, na níž byly projednány otázky dalšího postupu melioračních prací na Krakovsku.

J.Z.

BRYNDZA DO USA

Východoslovenské mliekárne dodali tento rok do USA 180 000 kg bryndze, známej slovenskej pochúťky. Celková výroba Východoslovenských mliekární v Spišskej Novej Vsi dosahuje asi milión kilogramov.

V decembri, keď máme pekné počasie a pôda nie je príliš mokrá, končime zimnú orbu. Koncom mesiaca môžeme začať bielenie ovocných stromov.

Keď v decembri kupujeme umelé hnojivá, šetríme čas a peniaze nakoľko vtedy platia znižené ceny.

Avšak najväčšiu pozornosť treba venovať prácam v chove. Kravy kŕmim dvakrát denne — rano a poobede a na noc im dávame slamu. Po každom kŕmení musíme kravy napájať. Musíme sa postarať, aby v maštaliach teplota neklesla pod 12 až 14°C. Je dôležité, aby sme v chlievoch stiali dostatočné množstvo slamy a každodenne vypušťali ošipané (okrem kŕmných) na výbeh.

V kurincoch by teplota nemala klesať pod + 6°C. Rano by sme mali dávať hydine vlhké krmivá: obilný šrot, zmes D, parené zemiaky so sušenou žihľavou alebo vikokvetými rastlinami, všetko pomiešané spolu. Posledným denným krmivom by malo byť zrno.

V decembri začína zimné školenie. Je to zároveň obdobie intenzívnejšieho čítania poľnohospodárskej literatúry.

Teraz trochu viac o chove oviec.

Je hodne príčin, ktoré spôsobujú, že sa štát usiluje rozšíriť chov oviec. Ovčia vlna je stále využívaným tovarom a ako dokazujú skúsenosti posledných rokov, nebude plne nahradená umelými vláknenami. Stále stúpa dopyt po ovčích kožiach. Barané mäso je veľmi využívané na domácom trhu a v európe, kde mladá baranina je drahšia ako telecina.

Väčšina gospodstiev má podmienky pre chov oviec. Ovce sa totiž môžu pasť v priekopach, pri cestách, na strniskách, na poliach, na ktorých sú vykopané zemiaky buď repa. Tieto zvieratá dobré využívajú aj menej kvalitné krmivá ako: slamu, plevy, struky vŕcieho bôbu, repicu atď. Lepšie výsledky dosahujeme, keď chováme väčší počet oviec. Chov oviec môže byť na mnohých gospodstvach hlavným odvetvím živočíšnej výroby. Ten-to smer si nevyžaduje veľké investičné náklady, ani veľké zásoby pracovných sil. Predpokladá sa, že na 1 ha možno chovať 5 oviec aj s mladými. Výnosnosť sú ovce šľachtených rás pričom v súčasnosti sa dáva prednosť vlnovo-mäsnemu smeru

ČO SÚ TO KOLEKTÍVY
ZDRAŽENÉHO PESTOVANIA?

Myšlienka združených sadov sa v Poľsku rozširuje stále viacej. Združené sady prinášajú skrátka väčšie príjmy vďaka možnosti uplatnenia všetkých nutných ošetrovateľských zákrakov, vysokému hnojeniu a racionalnému uskladňovaniu ovocia. Odtiaľ teda vyplýva ich uznanie medzi sadárami a hľadanie možností združeného pestovania iných plodov.

Viditeľne sú už výsledky spoločnej činnosti rolníkov vo zvieracej výrobe. Traja alebo štyria rolníci stavajú chliev pre 300—400 ošipaných, mašťal pre 20—30 kráv buď kurím na výrobu 100 až 200 tisíc kusov broilerov ročne.

Mimoriadnu pozornosť si zaslúhujú rolníci, ktorí spajajú svoju pôdu so

zameraním na združenú rastlinnú výrobu. Týmto spôsobom sa už pestuje zelenina (k čomu sú nutné zadažovacie zariadenia), chmel, tabak a pod. Združovanie pôdy (pri plnom zachovávaní jej vlastníctva) dovoľuje organizovať výrobu vo veľkom, v ktorej je možné využívanie agrotechnických služieb, prihladujúcich na moderné metódy pestovania, sejby, ošetrovania a zberu s použitím vysokovýkonných polnohospodárskych strojov.

Kolektívy združeného pestovania sa chápajú ako rozvinutú formu hospodárenia súkromných rolníkov, ktorých organizačné zásady sú zahrnuté v uznesení Rady ministrov č. 44 zo dňa 11. februára 1972.

Kolektívy združeného hospodárenia, závisle na smere ich výroby, majú právo obdržiavať prednosť pre spoľočné využívanie traktory a stroje z rolníckych krúžkov buď ich spoločne využívať. Okrem toho tieto kolektívy majú zarúčené v ustálených termínoch agrotechnické služby, ktoré poskytujú vlastnými strojmi rolnícke krúžky, štátne majetky a jednotné rolnícke družstvá. Treba ešte spomenúť, že za služby polnohospodárskych strojov, kolektívy hradia znižené poplatky úmerne k veľkosti plochy, na ktorej sú tieto služby poskytované.

Kolektívy združeného pestovania majú zároveň prednosť v obdržiavaní kvalifikovaného osiva, prostriedkov na ochranu rastlín a v uzatváraní jednočinných budľodobých kontraktácií zmlúv na plodiny pestované na združenej pôde.

Nova forma susedskej súčinnosti, ktorá nenarušuje súkromné vlastníctvo pôdy, otvára značné možnosti modernizácie polnohospodárstva a zvýšenia jeho výroby.

J.Z.

Z veľkovýkrmne ošipaných v Kołbaczu (Štetinské vojvodstvo) odišiel prvý transport 400 bravov a prasnic. Bravy sú určené na zabitie, zase prasnice sa dostanú na iné gazdovstvá ako plemenný materiál. Tieto ošipané majú 220 dní a ich priemerná váha dosahuje 115 kg

Snímka: CAF-Undro (telefoto)

Z KALENDÁRA NA — DECEMBER — PROSINEC

chovu. Výroba vlny a mäsa je veľmi výnosná vďaka zavedeniu minulého roku vyšších cien za ovčie produkty.

Ovce môžeme chovať v stodolách, šopách a rôznych prístavbach. Podstatné je, aby zvieratá boli zabezpečené pred vlhkom, prievalom a aby neboli ohrozené príliš zhustenými škodlivými plynmi, ako kysličník uhličitý, čpavok alebo sírovodik. Ovce dobré znášajú nízke teploty, dokonca aj pod 0°C, zato škodlivé sú pre ne vysoké teploty. Práve preto je základnou chybou chovať ovce v spoločných maštaliach s inými zvieratmi.

Správne kŕmenie oviec je jednou zo základných podmienok ich zdravia a produktivity. V zime základnými krmivami sú: lúčne seno, slama, plevy, siláž a kŕmná repa. Zemiaky dávame ovciam určeným na kŕmenie. Jáderné krmivá dávame hlavne plekajúcim matkám a plemenným baranom.

V predaji sú zvláštne jaderné miešanky pre jahňatá a pre dospelé ovce. Ovciam môžeme podávať aj miešanku pre dobytok. Avšak musíme dávať kŕmnu soľ (na lizanie) a minerálnu zmes MM (5 až 10 g denne).

Základom letného kŕmenia oviec sú pastviny. Keď máme väčšie stádo oviec, mali by sme pre ne založiť osobitný pasienok s trávou, ktorá dobré znáša nízke využívanie a je odolná na uduďovanie. K takýmto druhom trávy patrí: metlica belavá, kostrava ovčia, d'atelina biela, komonica a pod. Pastvinu treba rozdeliť na niekoľko častí.

Ovce by sme nemali vypaľať na pastvinu skôr než vyschne rosa a dážď. Veľmi opatrné treba vypaľať ovce na strniskách, d'atelinských, zemiačníských a repiských.

V sezóne vypásania treba ovciam dávať na noc slamu, ktorá obohacuje stravu suchou masou. Ovce napájame iba čistou vodou, v zime raz denne, v lete ráno a večer.

Najlepšie krmivá určujeme pre kotné a plekajúce ovce a pre jahňatá; teda dobré seno z trávy a vikokvetých rastlín, slamu, plevy strúkoviny, siláž (tri posledné pre kotné ovce) mrkvu, repu a jáderné krmivá.

Jahňatá mali by sme zvykať na stále krmivá už vo veku dvoch týždňov. Postupne zvyšujeme tieto krmivá, a vo veku okolo 100 dní (keď jahňa-

tá odstavíme od matiek) mali by sme im dávať okolo 0,40 kg jádernej miešanky OW — J alebo C, a okolo 0,30 kg sena z trávy a vikokvetých rastlín.

Barany v období párenia krmíme intenzívnejšie, pričom nesmieme priпустiť, aby zvieratá tučneli (preto nevhodný je napr. jačmeň a kukuričné zrno). Najlepším zrnom je ovos s pridaním rano-výliskov alebo so semenami strúkovín. Pre barany je vhodná pastvina z bielej d'ateliny s travou alebo zo samej červenej d'ateliny.

Hlavnu zásadou dobrého párenia oviec je sústreďenie párenia všetkých oviec, podľa možnosti v najkratšom časovom rozpätí. V ziadnom prípade by toto obdobie nemalo prekročiť 6 týždňov. Odporúčame dvojnásobné párenie oviec počas tej istej ruje.

Obdobie kotenia by malo byť vtedy, keď na gazdovstvye je najväčšie množstvo krmív. Preto najlepším obdobím párenia merinových oviec je máj — jún a ostatných oviec — september — október.

Množstvo a kvalita vlny, ktorá aj naďalej je základným produkтом oviec, závisí od mnohých činitelov. Hodnota vlny podstatne klesá následkom znečistenia močom a výkalmi.

U oviec, ktoré sú v dusných a vlhkých maštaliach sa vlna splstuje a znehodnocuje. Poškodenie vlny je spôsobené aj jej znečistením krmivami (plevy), semenami buriny na pastvinách, prachom, prílišným vysušením na slnku (keď počas horúčavy sú ovce priviazané na kolíkoch), mechanickým roztrhávaním na ohradách, kríkoch atď. V období, keď ovce sú príliš skromne kŕmené, na vlásach vlny vznikajú zuženia, tzv. hladové trhliny, čo zhoršuje technologickú hodnotu vlny.

Merinové krízene ovce strihame raz do roka, zasa horské ovce buď ovce s miešanou vlnou, dvakrát do roka.

S otázkami týkajúcimi sa rajonizácie druhov oviec a iných problémov napr. zakladania a vedenia racionálneho chovu týchto zvierat obracajte sa na zootechnikov ovčiarstva zamestnaných vo Zväzochovateľov oviec alebo na inštruktorov polnohospodárskych služieb.

S.D.

PRE ŽENY DO 30 A STARŠIE

Všetko poukazuje na to, že nadišla éra klasickej a stabilnej módы. Po rôznych zmenach, — po mini, midi či maxi, terajší módný smer si získal všeobecne obľúbenie.

Za vrcholne elegantné sa v súčasnosti považujú šaty jednoduchého strihu, praktické, príjemné na nosenie a natoľko univerzálné, že sa hodia na všetky príležitosti. Avšak veľkú pozornosť venujeme ich ušitu a doplnkom.

Neexistuje už ani farebná deľba podľa teploty. Nosíme všetky farby a vzory — predovšetkým na šatách, na jar a v zime, po celý rok. Môžeme si obliekať jednofarebné šaty, spájať rôzne deženy alebo originálne zostavovať ten isty vzor, čoho príkladom sú aj naše modely z najnovších kolekcii.

Takým istým právom podliehajú aj modely zvrchníkov — kabáty a kabátiky, iba s tým rozdielom, že pre ne volíme jednofarebné látky.

A ešte jedno: výber modelu, látky a vzoru si musíme dobre premyslieť, prispôsobiť vlastnej postave, obohatiť vlastnou fantáziou — slovom brať z módy to, čo je najvhodnejšie pre každu z nás.

POZOR NA VRÁSKY

Vrásky špatia tvár. Dbajte, aby ich bolo čo najmenej.

Objavujú sa najčastejšie na tvári so suchou pleťou. Čo v takomto prípade robíť. Neumývajte sa denne mydlem. Cistite si tvár vatou namočenou v rastlinnom oleji, a to iba večer, keď už nemienite ist von. Potom vtierajte do pokožky nejaký výživný tučný krém. Vklepávajte ho ľahkými pohybmi prstov. Pleť pritom nenapínajte a postupujte len v liniach od brady smerom k spánkom. O hodinu — dve odstráňte zvyšky krému čistou handričkou alebo gázou, ale opatne, len ľahkým pritlakáním na pleť. Cez noc si krém na tvári nechávajte. Ráno si tvár osviežte studenou vodou s troškou mlieka (na tri štvrti fláše mlieka), ľahko sa osušte mäkkým uterákom. Mastným mydlem si umyte tvár iba dvakrát týždenne.

Ak máte čas, priložte si na tvár dvakrát týždenne výživnú masku. Môžete si ju urobiť sami. Ušľahajte pol ľktka s pol lyžičkou rastlinného oleja a pridajte 4–5 kvapiek šťavy z nejakého ovocia (pomaranč, jahody a pod.). Alebo vezmite kúsok droždia a rozľahajte ho s mliekom alebo smotanou na kašičku. Masku naneste na tvár a o pol hodinu ju umyte teplou vodou. Tieto jednoduché prostriedky chránia tvár pred vráskami.

VÍS, ŽE...

... každý zdravý človek každých pět až deset minut spontánně hľuboce vdychne aniž si to uvodomuje? Pří-

tomto vdechu provetra celé plíce, tedy i ty časti, do nichž se vzduch pri normálnim dýchaní nedostane. Pacient po operaci, napr. jámy břišní nebo hrudníku, dýchá velmi povrchne z obavy pred vyvolaním bolesti a tedy tyto spontánné hluboké vdechy neprovádí. Plíce takového človeka pracují nedostatečne a môže dojít k sekundárnu zastaveniu jejich činnosti. Kromě zmenšení aktívneho povrchu plíc môže takový deľe trvajúci stav vést k rozšíreniu prúdušek a zánetu plíc. Stav zhoršuje ležení pacienta v lúžke. Proto se doporučuje, kromě dechových cvičení ... zívání. Při zívání se totiž uskutečňuje hluboký vdech a pri ném dobré vetráni plíc. Stačí tedy, když pacient každých pět minut pořádně zívne. V nudě nemocničního života to snad nemí těžké a nemocný má zajištěnou dobrou ventilaci plíc.

Z domáceho hrnca....

Kytice farebných suchých kvetov, trávy, klasov budú dlhšiu dobu farebné a čerstvé keď ich poprášíme lakovom na vlasy.

* * *

Keď chceme, aby záclony z umelých vlákien nemali záhyby a neboli pokrčené, vperieme ich v teplej vode (+40°C), ale vypláchneme v studenej alebo letnej — a naopak, keď perieme v letnej (napr. v pracom prášku „E“), vtedy pláčhame v teplej.

... vo Fínsku robia výskumy nad súvislosťou medzi diétou bez tukov a zastavením srdcových onemocnení. Konštatovali tam, že na 1000 pacientov, ktorí dodržiavalí diétu bez tukov na srdce zomrelo 126 osôb, ale na 1000 pacientov, ktorí jedli normálne — skoro dvakrát tolik, lebo 214 osôb.

DIÉTA

... klokanom, tak typickým pre Austráliu, hrozí vymretie. Preto sú pod ochranou. Za poľovačku na klokanov sa platia vysoké pokuty, nesmie sa pri ném dobré vetráni plíc. Stačí tedy, když pacient každých pět minut pořádně zívne. V nudě nemocničního života to snad nemí těžké a nemocný má zajištěnou dobrou ventilaci plíc.

BEZZUBÍ MLÁDENCI

Málo sa strame o zuby; v Poľsku 90% obyvateľstva je ohrozené parodontózou! Hlavou príčinou tohto onemocnenia je nesprávne stravovanie a... nedodržiavanie hygieneny ústnej dutiny. Dokonca veľmi mladí ludia majú pokazené zuby, čo je škodlivé pre zdravie. Je to o.i. následok nedodržiavania základných zásad hygieny zubov: ludia si neumývajú zuby ráno a večer zubnou kefkou a pastou, ani nechodia k zubnému lekárovi pravidelne na prehliadku.

Nie je nič horšie pre zdravie a krásu ako pokazené, špinavé zuby! Neumývať si zuby je hlúpe a surové voči sebe samému. Ešte väčšia surovosť je, keď nenaucíme vlastné deti, aby si umývali zuby. Lebo zatial, ako dokázali prehliadky zubov školopoviných detí, stav ich zubov je strašný. Keď tieto deti dospejú, budú už bezzubé...

KDYŽ SE PUDRU RÍKALO BĚLIDLO

Dnes je opálená pleť moderná, ale kdysi, a zvláště v tzv. vyšších kruzích, to bylo něco zcela kompromitujúcího. Ženy toužily po bílé pleti. Kromě úzkostlivého chránění pokožky pred vlivem slunečních paprsků používaly naše babičky a prababičky pudru čili bělidlo. Většinou si je vyráběly domáckým způsobem. Syrenius, autor herbáře ze 17. století, uvádí následující předpis na bělidlo: roztrž kořen hadince na moučku, přesij, zadělej vodičkou ružovou, udělej z toho koláčky a usuš je na slunci (...), přidej třetinu blajvajsu (běloby olovnaté) a tím naří obličej.

Dôležitým kosmetickým prostredkom byla také barvička (pozdĺji nazývaná rouge — rúž). Byla vyráběna z nejružnejších korínek, koření, sanytru (ledku), medu, kozího mléka atd. Mužské pohlaví prý tím nadšeno nebylo. Vyskytli se dokonc zlomyslní jedinci, ktorí nabírali do úst

plátky karafiátu a ty prý foukali ženám do obličeje. Která byla nalíčená barvičkou, té se plátky na obličeji pripilely.

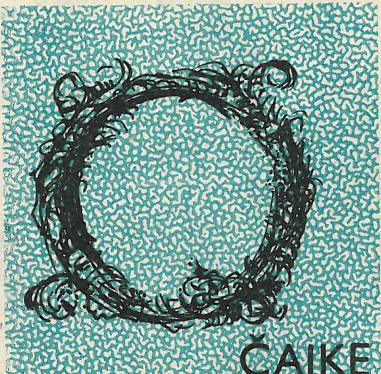
ČÍPKY PRE DÁMY A PÁNOV

Továreň na výrobu čipiek Fako v Teofilove sa rozhodla rozšíriť výrobu. Popri čipkách dekoratívneho charakteru ešte tento rok tu začnú vyrábať žakardové čipky určené na elegantné dámske šaty a pánske košele.

Fako bude jediným producentom v Poľsku vyrábajúcim čipkové pleteniny. Moderné stroje pre ich výrobu už kúpili.

V druhej polovici tohto roku v našich obchodoch budú k dostaniu čipkové pleteniny rôznych vzorov a druhov.

ČAJKE HERMÍNKE

Kedysi dávno čajky neboli smejivé vtáky, ale veľmi väzne. Vyhýbali sa ľuďom a k ostatným vtákom boli neprijetivé. Nestýkali sa s nimi, lebo boli namyslené na svoju dobrú výchovu. Ak sa iný vtak náhodou alebo s dobrým úmyslom k čajkám priblížil, odohnali ho od svojich hniezd, ktoré si stavajú medzi tridsiatym a šesdesiatym stupňom severnej šírky na morských pobrežiach, na brehoch európskych a azijských riek.

Ale raz — aj to bolo veľmi dávno — vyliahlia sa na svet čajka Hermínka, ktorá bola od malička veselá. Mali s ňou starosti nielen rodicí, ale celý kŕdel, lebo vždy čosi vymýšľala, vždy sa jej niečo nepáčilo. Všetky čajky majú rovnako biele šaty a červené čiapkočky, ale Hermínka si zmyslela, že chce mať modrú čiapku a modrý kabátik. Dopočula sa, že kdeši je veľká rieka, v ktorej tečie modrá voda a tak jej príšlo na marnivú myseľ, že ta zaletí a zafarbí si čiapku a kabátik na modro.

Letela čajka Hermínka ponad rôzne moria, mestá a rieky a dostala hlad. Keď prišla na nábrežie veľkej rieky, videla poletovať kŕdel vtákov. Zlietla nižšie a nazrela Ľudí, ako hádzu vtákom kúsky chleba. Hermínka bola hrđá čajka a sprvotí sa dívala opovrživo na vtáky, ktoré poletovali okolo Ľudí a vo vzduchu chytali kúsky chleba. Ibaže hlad je silnejší ako pýcha a veru aj ona schmatla jeden kúsok a potom ďalší a ďalší, lebo jej chutilo.

Na druhý deň zase priletela na nábrežie veľkej rieky, ale nik tam neboli, len na lavičke sedeli

dvaja ujkovia, ktorí si rozprávali žarty a veľmi sa smiali. Hermínka počúvala a sotva stačila potlačiť smiech. Ujkovia nevedeli, že majú tajného posluháča. Hermínka celý deň čakala, že prídu Ľudia a budú hádzať chlieb, ale nik neprišiel a tak sa za ten čas naučila veľa žartov.

Večer jej bolo Futo, že nemá komu žarty porozprávať a na druhý deň hned ráno vybraťa sa naspäť domov do väznej osady. Čajky sa zhľkli okolo nej, lebo boli zvedavé, čo skúšila v šírom svete. Hermínka im nechcela povedať, že modrú rieku nenašla a že hladovala a s druhými vtáckmi chytala kúsky chleba. Rozprávala im žarty. Čajky sa začali smiať a tak sa smiali, že ani prestať nemohli. Až im od smiechu tiekli slzy.

Odtedy len čo svitne deň, čajky sa rozletia medzi Ľudí na nábrežia riek, na brehy morí a ponad lode. Počúvajú, o čom sa Ľudia rozprávajú, potom sa stretnú nad hladinou a chichocú sa, až to nie je pekné.

A tak sa z čajok väznych stali čajky smejivé.

MARTA SURINOVÁ

VÝTVARNÍK

VLADIMÍR HESS KRAJANSKÝM DĚTEM

POTKAL JEDNOU JAKÝSI NEJEŽEK HIPOLIT

JEŽKA PICHĽÁČKA:
JÉJEJ, M TUJI, ŽE JSEM SE DNEŠKA
ZAPOMNĚL OHOLIT —
MOH JSEM SE ZALÍBIT,
MOH JSEM SI
(POVÍDA DŮVĚRNĚ NA OUŠKO

HIPOLIT),

MILÝ PICHĽÁČKU, NĚCO DOVOLIT.
ALE JEŽEK, JENŽ JAK VÍME
VÚBEC SE NEHOLÍ,
ODŘEKL KLIDNE: HIPOUŠI,
NIC MĚ PO TÉTO STRÁNCE NEPOKOUŠÍ
A POTOM — N E B O L I,
NEHOLÍM-LI SE
UTÍKÁ ODE MNE DALEKO — KDO?
VÍ SE!!
A TAK MNOHO, NE-LI VŠE,
VÍME OD PICHĽÁČKA:
NA OHOLENÁ LIČKA
NENACHYTÁŠ JABLÍČKA!

malá ENCY KLOPÉ DIA

10
VV
NAJVÄČSÍCH
OSTROVOV

	Rozloha v tisícach km ²	Obyvateľstvo v tisícach
Grónsko	2 176	46
Nová Guinea	785	2 560
Borneo	734	3 900
Madagaskar	591	7 011
Baffinov ostrov (Kanada)	512	3
Sumatra	433	14 600
Honsú (Japonsko)	230	72 000
Velká Británia	228	51 000
Viktóriin Ostrov	226	42
Ellesmerov Ostrov (Kanada)	208	6

ROZLÚSTENIE	4
ÚLOHY	12
PRE MLADÝCH	8
MATEMATIKOV	10 2
(C. 10, STR. 14)	6 14

VIERA LAMAČOVÁ

KONEČNÉ ROZLÚSTENIE BLESKOVEJ SÚŤAŽE PRE MLÁDEŽ

I. odmenu — skladací bicykel vyhrala Mária Plešová z Fridmama.
II. odmenu — náramkové hodinky vyhral Zenon Jersák zo Zelovky.
III. odmenu — 40. okres Lask.
Ostatní účastníci súťaže obdržia zaujímavé knihy.
Niektoré listy, ktoré sme dostali do súťaže uverejňujeme v tomto
a v budúcom čísle na stránke pre mládež pod spoločným titulkom:
Keby som bol redaktorom stránky pre mládež.

P
prawnik

SZKODNICTWO LEŚNE, POLNE I OGRODOWE

I

W ostatnim czasie otrzymaliśmy kilka listów na temat wypasu krów na cęduznych ląkach, zbieranie gałęzi i chrustu w lesie itp. z równoczesnymi zapytaniami jak takie działania wini w świetle obowiązującego prawa, czy są one dozwolone i co ewentualnie za podobne czyny grozi.

W związku z tym postanowiliśmy zapoznać Czytelników z przepisami kodeksu wykroczeń dotyczących szkodnictwa leśnego, polnego i ogrodowego, a

także ze związanymi z zagadnieniem przepisami kodeksu karnego.

Wyrob drzewa w lesie w celu przywłaszczenia o ile wartość tego drzewa przekracza 150 zł wg cen defalicznych stanowi przestępcość ścigane przed sądami i podlegające odpowiedzialności takiej jak kradzież z tym, że obok kary pozbawienia wolności w granicach od 6 miesięcy do 5 lat — Sąd zasądza od sprawcy na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości podwójnej wartości drzewa. Natomiast wyrob drzewa w celu przywłaszczenia lub kradzież drzewa wartości poniżej 150 zł stanowi wykroczenie karane kara pozbawienia wolności w granicach od 1 tygodnia do 3 miesięcy, albo kary ograniczenia wolności lub też grzywny a ponadto również obciążają się skazanego nawiązką w wysokości pod-

wójnej wartości wyrobionego, ukradzionego lub przywłaszczonego drzewa a wreszcie o ile drzewo nie zostało odebrane orzeźwi się obowiązek zapłaty jego równowartości.

Wykroczenie karane grzywną stanowi również wybór gałęzi, korzeni lub krzewów w cudzym lesie, niszczanie ich lub uszkodzenie albo karczowanie pniaków, zabieranie z cudzego lasu wyrobanych gałęzi, korzeni lub krzewów albo wykarczowanych pniaków. Jeżeli ten czyn nie godzi w mieniu społecznego to ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego. Nabycianie, przyjmowanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej albo pomaganie do ukrycia gałęzi, krzewów, korzeni lub pniaków z wiedzą, że pochodzą one z kradzieży z cudzego lasu jest również wykroczeniem karanym grzywną.

Zabronione i karane karą ograniczenia wolności lub grzywny do 3000 zł jest uszkodzenie cudzego ogrodu warzywnego, owocowego lub kwiatowego, drzewa owocowego lub krzewu owocowego. Również i w tym przypadku jeżeli czyn nie godzi w mieniu społecznego ściganie następuje tylko, na żądanie pokrzywdzonego.

Nie wolno również pozostawać na cudzym gruncie wbrew woli osoby uprawnionej, kto zaś wbrew żądaniu takiej osoby nie opuszcza lasu, pola, ogrodu, pastwiska, ląki albo grobli podlega karze grzywny do 1000 zł albo karze nagany. Jeżeli czyn taki godzi w mieniu prywatne ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

W. FERFET

(Dalszy ciąg nastąpi w następnym numerze).

W
ełterynarz

ŻYWIENIE CHORYCH ZWIERZĄT

Poza stosowaniem odpowiednich leków duże znaczenie ma również właściwe dla danej choroby żywienie zwierzęcia. Prawie zawsze chore zwierzę traci apetyt. Podawanie w tym okresie nawet najlepszej karmy ma zazwyczaj odwrotny skutek i stan choryego zwierzęcia pogarsza się zamiast polepszać. Do czasu przybycia lekarza, który udzieli odpowiednich wskazówek co do żywienia, przy chorobach przewodów pokarmowego należy zastosować ścisłą dietę, która na pewno nie zaszkodzi. Pokarm dawany choremu zwierzęciu

musi być pełnowartościowy, a przy tym lekkostrawny. Dobrymi paszami dietetycznymi są: słodkie siano łykowe, młoda ziełonka, otręby pszenne, marchew, buraki, mleko i siemię lniane. Siano nie może być ani zbyt świeże, ani zbyt stare, nawet nieznacznie nadpuszczone lub zanieczyszczone nie nadaje się wogół dla chorych. Najlepszą paszą zieloną jest świeżo skoszona soczysta młoda trawa. Otręby pszenne muszą być czyste bez domieszek. Sparsza się je gorącą wodą i podaje w postaci papki, albo też po dodaniu wody lub mleka w postaci ciepłego poidła. Podawanie takiego pokarmu jest wskazane przy chorobach morzykowych u koni oraz przy schorzeniach żołądka u bydła. Marchew i buraki muszą być dobrze czyszczone i wymyte. Siemię lniane działa leczniczo przy zapaleniami żołądka i jelit. Podaje się w ten sposob, że zalewa się 2-3 szklanki ziemiienia 8-malitrami wody i pozostawia do czasu aż rozmięknie, poczym zagotowuje się je i odstawia. Po odcedzeniu ciepłego płynu, dodaje się mleka i w takiej postaci podaje się do picia. Odwar z żyta zalecan jest dla cieląt przy chorobach żołądkowych. Przygotowuje się go w następujący sposób: 1 kg czystego ziarna żyta zalewa się 15 l wody i gotuje 1-2 godzin. Następnie po odcedzeniu dodaje się mleka i w tej postaci podaje cielętom. W pierwszym tygodniu życia cielęta mogą otrzymać do 2 szklanek każdego odwaru, w drugim i trzecim tygodniu po 3-4 a starsze do 8 szklanek dziennie. Schorzenia przewodu pokarmowego wymagają odpowiedniej diety, a często nawet głodówki. Przy schorzeniach morzykowych koni i wzdęciach u bydła zaleca się ścisłą głodówkę przez 1-2

dni. Przez następne dwa dni podaje się pasze lekkostrawne. Po ustąpieniu wzdziecia krowie można podawać słodkie, miękkie siano, i odwar z ziemiienia, a po morzysku u koni należy podawać siano, słomę owsianą oraz odwar z ziemiienia. Zaparcia powstają najczęściej po dużej ilości pasz ciężko strawnych. Po usunięciu przyczyn zaparcia podaje się pasze obfitującą w wodę (rośliny o-kopowe, zielonki), świom zaś zaleca się kwaśne mleko. Odwar z kory dębowej działa leczniczo przy biegunkach u bydła. 200 g kory dębowej zagotowuje się w 2 l wody, po odcedzeniu dzieli się na 2 porcje i podaje się je w ciągu dnia 2 razy, można też podawać węgiel drzewny. Zwierzęta wyniszczone chorobą i ozdrowione muszą dostawać odpowiednie ilości pełnowartościowej paszy bogatej w białko.

H. MACZKA

Z
uzka

KAPUSTA S FAZUĽOU

Rozpočet: 150 g suchej fazule, 300 g údeného másla, 1 litr. kyslej kapusty, 1/2 litr. mlieka, 1 kopcovitá lyžica hladkej múky, voda, sol.

Umytú, deň vopred namorenú fazuľu a umyté údené mäso dáme variť. Keď fazuľa začne pučať, pridáme kyslú kapustu a spolu varime. Z mlieka a múky pripravíme zátrepkú, pridáme do fazule a povarieme. Nakoniec podlá chuti dosolíme.

ZEMIAKOVÉ JATERNICE

Rozpočet: 2 kg zemiakov, 2 lyžice krupicovej múky, 150 g masti, 2 ci-

bule, 300 g čerstvých škvarek, 150 g údeného bôčika, cesnak, sol', čierne korenie, majorán, črevá.

Očistené, umyté zemiaky postrúhame, pridáme roztrety cesnak, sol', korenie, majorán, na masti oprážnenú cibulku, múku škvarky, pokrájaný bôčik, spolu dobre premiešame a naplníme črevá. Naplnená črevá dám na 10 minút povariť a potom ich do ružova upečieme.

Podávame s kapustou.

TRHANCE S TVAROHOM

Rozpočet: 300 g tmavej hladkej múky, voda, sol', 500 g zemiakov, 350 g tvarohu, 80 g masla.

Z múky, vody a soli vypracujeme tuhé cesto, ktoré potrháme na trhance a vyvaríme vo vriacej vode. Uvarené ocedíme, pomästíme rozpusteným maslom, pridáme uvarené, na kocky pokrájané zemiaky,

rozdrobený tvaroh, zláhka premiešame a podávame s kyslým mliekom.

KREHKÝ JABLČNÍK

Rozpočet: 300 g hladkej múky, 1/2 balíčka prášku do pečiva, 3 žltky, cukor a so studenou vodou vypracujeme cesto. Rozdeľíme ho na dva rovnaké diely, ktoré na pomúčenej doske rozvalkáme. Jeden diel dám na vymostený plech, pokladieme na jablkovu plnkou, priložíme druhý, potrieme vajíčkom a dám upieciť. Upečený posypeme cukrom a studený pokrájame.

Plnkou môžeme aj malé venčeky, trojuholníky, štvorčeky alebo obdlžníčky.

Múku zmiešame s práškom do pečiva, pridáme postrúhaný tuk, žltky, cukor a so studenou vodou vypracujeme cesto. Na chladnom mieste ho necháme 1 hodinu postáť, potom ho rozvalkáme asi na 1 cm hrúbku, povykrajujeme kolieska, poukladáme ich na vymostený plech, potrieme posoleným vajíčkom a upečieme.

Vykrajovať môžeme aj

Plnkou: Jabľčka očistíme, pokrájame na tenké plátky a zmiešame s cukrom, orieškami, hroziencami a škoricou. Namiesto orieškov môžeme použiť aj sladkú strúhanku.

ZEMIAKOVÉ KOLIESKA

Rozpočet: 500 g múky, 1/2 balíčka prášku do pečiva, 300 g masla, 300 g uvarených pretlačených zemiakov, 3 žltky, sol', 2 lyžice kyslej smotany.

Z uvedených potravín vypracujeme cesto, ktoré 3-4-krát preložíme ako lístkové cesto. Na chladnom mieste ho necháme 1 hodinu postáť, potom ho rozvalkáme asi na 1 cm hrúbku, povykrajujeme kolieska, poukladáme ich na vymostený plech, potrieme posoleným vajíčkom a upečieme.

Boľavačka môžeme aj malé venčeky, trojuholníky, štvorčeky alebo obdlžníčky.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZCILUJICÍMI VÁS ZALEZITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ 00-372 WARSAWA, UL. FOKSAL 13. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH NASEHO CASOPISU A V DOPISECH.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: František Bednářík (Nowa Biala), Augustín Bryja (Lapsze Wyżne), Mirona Čížková (Zelów), Jozef Gribáč (Podwilk), Jozef Grigľák (Niepolomicze), Vladimír Hess (Lublin), Bronislav Knapečík (Mikołów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Ján Krišák (Krempachy), Waclaw Luščinský (Zelów), Lýdie Mášalová (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Svetlák (Lipnica Mała), Jan Svientek (Piekielnik), Ján Spernoga (Warszawa), Ružena Urbanová (Gęsiniec), Zofia Vasieláková (Lapsze Niżne), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta j. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenia na j. słowacki — Elżbieta Stojowska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackich — Ján Kacviński. Korekta j. czeskiego — Ján Spernoga. Red. techn. — Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Krzysztof Lewandowski. „Život“ ukazuje się co 15 każdego miesiąca.

Nadsyłanych rekonopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne“ RSW „Prasa — Książka — Ruch“, 00-480 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

KALENDÁR 1973

NOVEMBER—LISTOPAD

1. STVRTOK	PIATOK	PIATOK
2. PIATOK	Pam. zosnulých	Všetkých svätých
3. SOBOTA	Hubert	NEDEĽA
4. NEDEĽA	Karel	Roman
5. PONDELOK	Alžbeta	PONDELOK
6. UTOROK	Felix	UTOROK
7. STREDA	Vel. okt. soc.	STREDA
8. STVRTOK	Viktorína	Konrad
9. PIATOK	Teodor	PIATOK
10. SOBOTA	Andrej	SOBOTA
11. NEDEĽA	Martin	NEDEĽA
12. PONDELOK	Renata	Konrad
13. UTOROK	Mikuláš	STREDA
14. STREDA	Serafin	STVRTOK
15. STVRTOK	Albert	PIATOK
16. PIATOK	Edmund	PIATOK
17. SOBOTA	Gregor	NEDEĽA
18. NEDEĽA	Roman	Roman
19. PONDELOK	Alžbeta	PONDELOK
20. UTOROK	Felix	UTOROK
21. STREDA	Konrad	STREDA
22. STVRTOK	Cecília	Klement
23. PIATOK	Ján	PIATOK
24. SOBOTA	Katarína	SOBOTA
25. NEDEĽA	Martina	NEDEĽA
26. PONDELOK	Renata	Konrad
27. UTOROK	Valerián	STREDA
28. STREDA	Gregor	STVRTOK
29. STVRTOK	Blažej	PIATOK
30. PIATOK	Ondrej	PIATOK

výh.s. 6.31 zápl.s. 16.08
výh.m. 12.11 zápl.m. 20.44
výh.s. 6.56 zápl.s. 15.45
výh.m. 20.54 zápl.m. 11.38

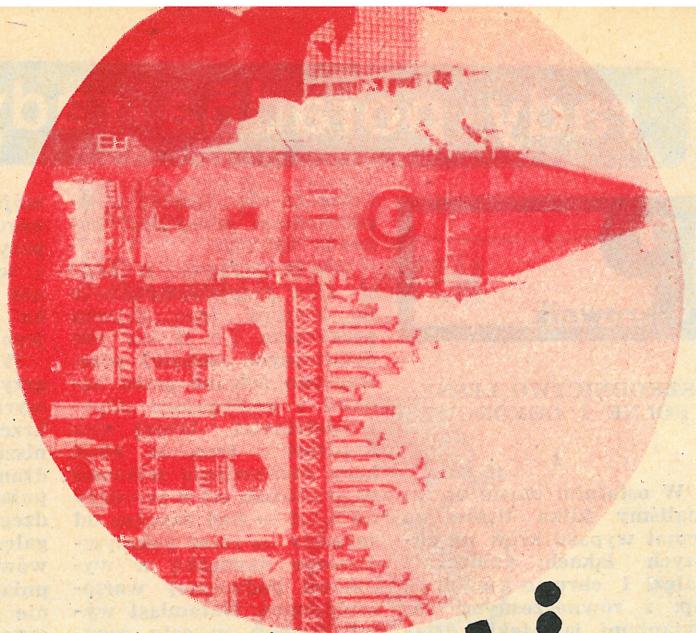
DECEMBER—PROSINEC

1. SOBOTA	SOBOTA	SOBOTA
2. NEDEĽA	Mária	NEDEĽA
3. PONDELOK	Paulína	PONDELOK
4. UTOROK	František	UTOROK
5. STREDA	Barbora	STREDA
6. STVRTOK	Krišpín	STVRTOK
7. PIATOK	Mikuláš	PIATOK
8. SOBOTA	Martina	SOBOTA
9. NEDEĽA	Leokádia	NEDEĽA
10. PONDELOK	Júlia	PONDELOK
11. UTOROK	Damáz	UTOROK
12. STREDA	Adelajda	STREDA
13. STVRTOK	Lucia	STVRTOK
14. PIATOK	Alfréd	PIATOK
15. SOBOTA	Celina	SOBOTA

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEĎ POZRIE

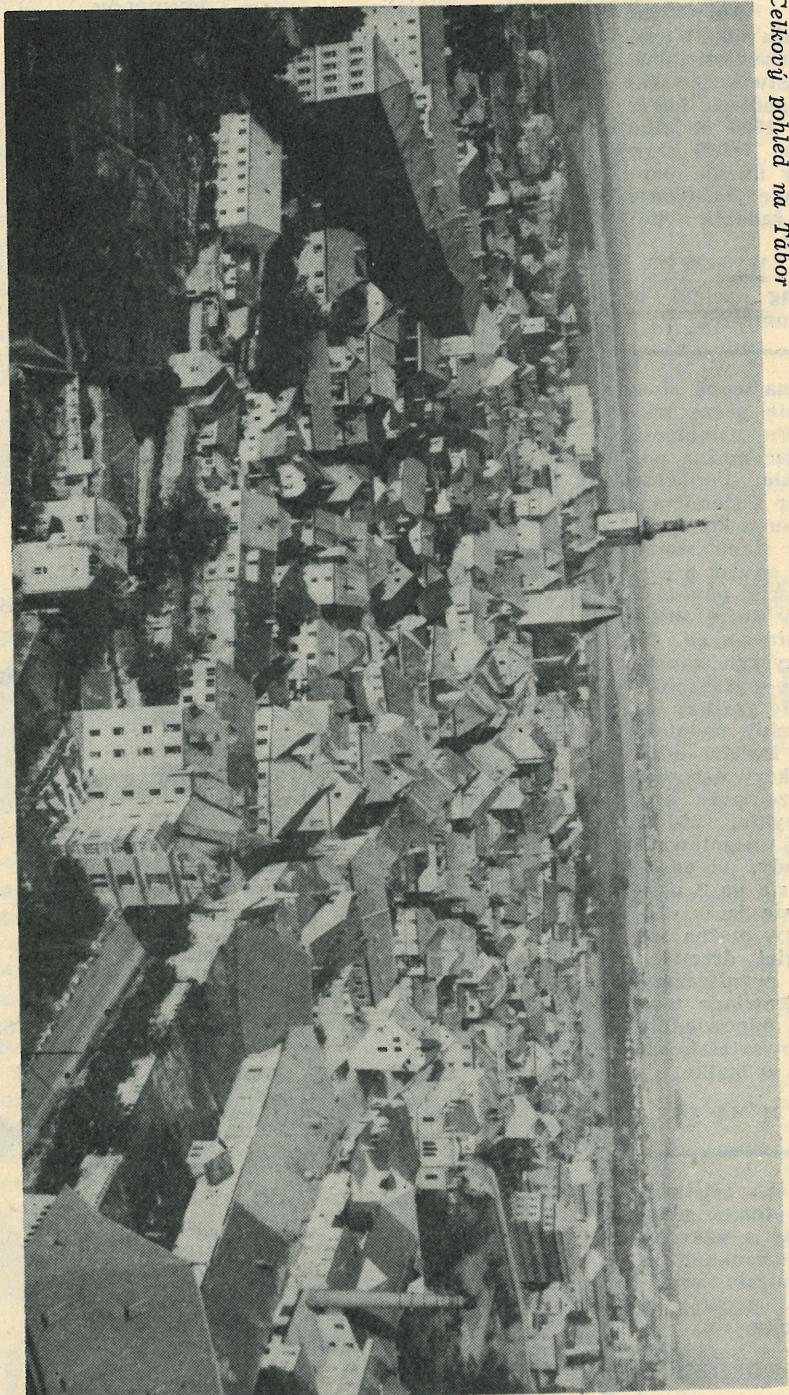
„Od Tábora k Knómu“

Žižkovo náměstí v Táboře

cestěka jako mlat", je písnička mé maminky, která pochází z Chýnova u Táboru. Městečko Chýnov nedaleko když královského města Táboru, bylo patřitě hrdo na svého slavného soušedu, jeho obyvatelé znali a znají historii Žižkova města jako obecenou.

Jezdívala jsem tam na prázdniny a celý kraj jako kdyby žil ještě v duchu slavných Žižkových tradic. Československá církve zde mítala hodně členů, v chalupách se scházeli jako do modlitebny čestí bratři. Ale paní mylnářka a statkářka navazor svemu náboženskému přesvědčení nekanarovaly s chalupníci a podruhyněmi.

Do Táboru jsme jezdívali autobusem na krátké výlety, na prohádky městem. Obdivovala jsem se uznáním uličkám, budovaným před stálemi tak důmyslně, aby se v dobách oblézení města a váleční mohlo postupovat i ustupovat, schovávat se. Domky měly své dvouňky pod zemí, aby se ve válečných dobách mohla rodina přesídat v zásobu si přenést pod zem. Zvažovala jsem každý krok, když jsem chodila po Žižkově náměstí dláždeném kameny ve tvaru kočičích hlav a postávala jsem u míst, kde stávaly pred statečním obrovskem, kde, do nichž Táborští v patnáctém století dávali vše co měli, protože majetek byl společný, neboť podle revolučních článků táboršských z roku 1420 „...nebude na zemi žádnoho králování nebo panování ani poddanství, přestaňou všechny tyroky a dane a všichni si budou rovnými...“

Léta přesla, Chýnov se změnil, braťanci a sestřenice mají nové domy, starou chalupu mělo dědečka, v kraji známého hřebíre, postavil jeho vnuk na moderní stavení, které spojuje s ostatními tvori černovicke předměstí. Vila chýnovského rodáka,

známého sochaře Františka Bílka, se proměnila v jeho muzeum mistra beníka, který vybubňoval novinky, slyšíš po všech ulicích a uličkách výhrávat městský rozhlas.

Do Táboru jezdíval v posledních letech na výlety, nebo s krajany z amerického města Tábor v jižní Dakotě. Tito potomci vystěhovalci z táborského kraje jezdí rok co rok počítat se na slavné město svých předků založené. Zase jsem se s kolegyněmi procházela po náměstích, uličkách, byly v táborském podzemí, seděli v hledisti moderního divadla. Naposledy jsem byla v Táboře v roce 1970. Tehdy slavil Tábor 550. výročí založení. Zase jsem se s kolegyněmi procházela po náměstích, uličkách, byly v táborském podzemí, seděli v hledisti moderního divadla. Z parkánu jsme v dálí viděli moderní sídliště. Dnešní Tábor se počtem obyvatel nemůže rovnat Táboru před lety. Znaného má být druhým

dáte generace, Czechameričané, se začali o historii města, s nímž má to jejich, rodné město, shodné jméno. Naposledy jsem byla v Táboře v roce 1970. Tehdy slavil Tábor 550. výročí založení. Zase jsem se s kolegyněmi procházela po náměstích, uličkách, byly v táborském podzemí, seděli v hledisti moderního divadla. Z parkánu jsme v dálí viděli moderní sídliště. Dnešní Tábor se počtem obyvatel nemůže rovnat Táboru před lety. Znaného má být druhým

Běž úška k Táboru,
nese pytel záporu.
Běž zajíčku, běz za ní,
seber jí to koření!

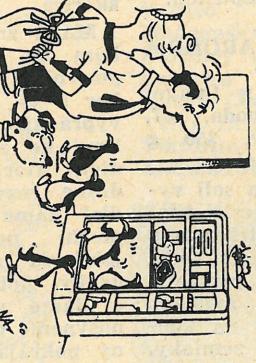
HANA VONDRAČKOVÁ

největším městem v jižních Čechách, se 70 000 obyvateli. Velkemu Táboru připadne do roku 1980 kolem 400 bytů. Město Tábor je vzácná historická památka. Proto také bylo prohlášeno za státní památkovou rezervaci a plán jeho obnovy je rozsáhlý a náročný. Je do něho zahrnuta péče o 452 památné objekty. Procházel jsem i kolem hubokého rybníka Jordánu, jehož hráz hlinouka se měří vysokou táborské věže (jak je na něj moje maminka hrdá!), poseděl jsem i v restauraci Jordán, kde podávají gurmánskou kuchyni — chutná jídla z mořských rás.

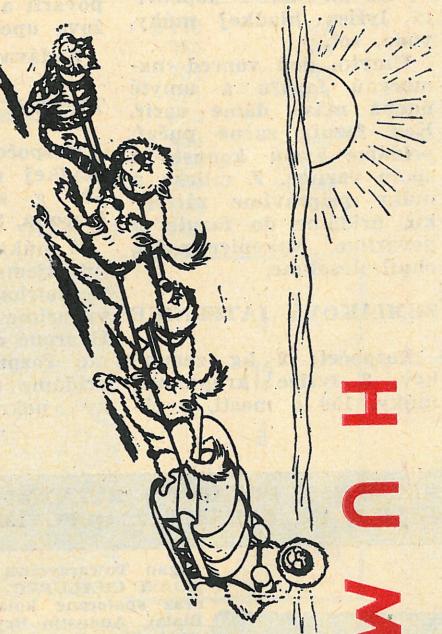
Změnil se Tábor, slavné město, její zláta bula, kterou převzali jeho zástupci v roce 1437 z rukou císaře Zikmunda, povýšila nově osazené hradidlo hory Tábor na královské město. Tato listina je nejstarším dokumentem ve dvoře originálech. Jeden se zlatou, druhý s voskovou pečetí. Ve stolici vesnických mělo toto královské město své poddane. V městě Tábor byla slava o rovnosti, volnosti a bratrství vyslovena dávno před francouzskou revolucí. Dnes je město Tábor se svými moderními předměstími i měsem průmyslu. A konečně, milí krajané ze Zelova a okolí, Tábor je krajem, odkud příšli kdysi, před více než sto lety, vaši předkové do Polska. Až tedy budete učit své vnuky, děti, novým písničkám, naučte je jednu táborskou, tu, kterou se učí i naše děti ve škole:

HUMOR

„Kde jsi koupil ta vajíčka?“
TAGESANZEIGER — Bern

Autobus dostal šmyk a poškozil pilot na zábradle spisovatele Rudolfa Kiplinga. Postříhnutý napsal majetkovi vozidla list, v kterém vyčíslil škodu a žádal náhradu. Odpověď nedostal.

Slavný traged hral Richarda III. Kdy došlo k známej scéně, kde král po bílkě volá: „Kona! Kona! Královstvo za koňa!“ — akýsi vtipkár z galérie zvolal:

— Staci aj somár?

Devrinent bleskuryčile reagoval:

— Přirodene! Podte dolu!

Autobus dostal šmyk a poškozil pilot na zábradle spisovatele Rudolfa Kiplinga. Postříhnutý napsal majetkovi vozidla list, v kterém vyčíslil škodu a žádal náhradu. Odpověď nedostal.

Po čase napsal další list. — Pán Kipling, vaš prvy list som predal za dve libry, druhý za sedem. Kdy ste boli taký laskavý a napisali mi este jeden list, mal by som potom dostatok peňazi, aby som vám zaplatil spôsobenu škodu.

Balzaca raz navštívila neznáma dama. Poprosila ho, aby jej vysvetlil rukopis známeho dieťata z prineseného školského zošita.

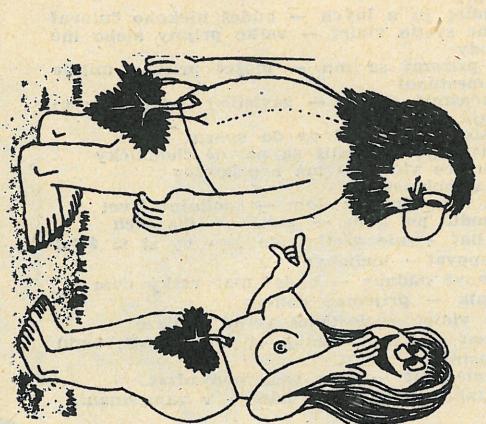
Polichoteny, že jeho povest grafologia sa začína upevňovať, dal sa básnik slávnostne do práce.

„Milá paní,“ vravel spisovateľ, „ide v tom prípade o vaše vlastné dieťa?“

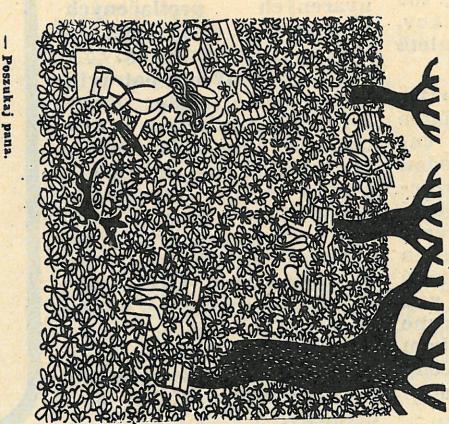
„Nie,“ odvetila dama, „je to dieťa jednej mojej vzdielenej znamej.“

„Mila paní,“ vrátila dama a začala sa smiať. „Teraz vám nieco prezradím: Je to vás vlastný zošit. Vaši priateľia ma požiadali, aby som vám ho predložila na preskúmanie.“

Balzac sa potom dlho neuskazoval v kríme, kam chodieval, a o grafológiu nechcel viac ani počut.

— Použukaj panu.

HUMOR